Ἔτος Γ'. Ἀριθμὸς 52.

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐσωτερικοῦ δρ. 10. Ἐξωτερικοῦ φρ. χρυσᾶ 10.
Πᾶς συνδρομητὴς θεωρεῖται καὶ μέλος ἀρωγόν.

ΤΙΜΗ ΣΩΜΑΤΩΝ Α' ΚΑΙ Β' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Διὰ τοὺς συνδρομητάς

Σῶμα ἀ. ἔτους δρ. ἢ φρ. 5. Σῶμα β'. ἔτους δρ. ἢ φρ. 7
Διὰ τοὺς μὴ συνδρομητὰς ἀνὰ δρ. 10.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὰ κεντάστημα τοῦ Συλλόγου ἐν ᾳ ἀγορᾷ Πλάκας παρὰ τῇ Δημοτικῇ Σχολῇ, ὁδὸς Φλέσσα, ἀριθ. 5, καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἀντίστη Κωνσταντινίδου».

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Ἀναπλάσεως» Ἀθήνας.
Collège «Anaplas-is» Athènes.

Πᾶσα δωρεὰ πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς «Ἀναπλάσεως» Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ἢ πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. Γεώργιον Δ. Ματθόπουλον ἔμπορον.

Τὰ πεμπόμενα χειρόγραφα δημοσιευόμενα καὶ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1890.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἡ μία ὁδὸς ἡ ἄγουσα εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τῶν λαῶν.— Ζήκου Ἰώση μελέτη περὶ γευπλεκτωνικοῦ πανθεϊσμοῦ καὶ χριστιανικοῦ θείσμοῦ (συνέχεια). — Τὸ θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ Ἱεροθέου Μητροπολίτου. — Περὶ θρησκευτικῆς διαπλάσεως τῆς τῶν παίδων καρδίας, ὡς τοῦ κυριωτάτου μέσου πρὸς θεραπείαν τῆς παρ' ἡμῖν παρατηρουμένης ἠθικῆς καχεξίας ὑπὸ Ἀριστ. Κ. Σπυθάκη. — Πίστις καὶ ἀπιστία, ὑπὸ Δ. Μαρίνου. — Θρησκευτικὴ διαμόρφωσις τῆς νέας γενεᾶς. Δράσις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, ὑπὸ Εὐθ. Κεφαλίου. — Ἀρνίον ἀποκλανθὲν καὶ ἐπιστρέψον εἰς τὴν πόιμνην του, ὁμολογία Γεωργ. Σ. Μακρῆ.— Ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τοῦ πλήρους Δημοτικοῦ σχολείου τῶν ἀρρένων κατὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ νομοσχέδια. — Οἱ κ.κ. Τυπάλδος, Κεφαπάνος, Παπαμιχαλόπουλος καὶ Τζάνες διαφερόμενοι περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας. — Θρησκευτικὴ κίνησις. — Δωρεαὶ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ «Ἀποστόλου Παύλου».

Η ΜΙΑ ΟΔΟΣ

Η ΑΓΟΥΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΘΙΚΟΠΟΙΗΣΙΝ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

«Μὴ ἀπατώμεθα ! Μία εἶνε ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τῶν λαῶν, ὁ χριστιανισμὸς ἐξυπηρετούμενος ὑπὸ κλήρου πεφωτισμένου, ἐναρέτου, κατέχοντος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἔντιμον καὶ ἀξιοπρεπῆ θέσιν καὶ ἀφισταμένου ἀπὸ πάσης πολιτικῆς ἐνεργείας ».

Τδοὺ ἀσφαλὲς φάρμακον πρὸς περιστολὴν τῆς παρ' ἡμῖν ἐγκληματικότητος.

Τὸ φάρμακον τοῦτο εἶνε δεδοκιμασμένον καὶ εἶνε ἐκ τῶν προτέρων ἐγνωσμένα τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ.

« Βεβαιότης ὅτι ἡ τιμωρία θὰ παρακολουθήσῃ τὸ ἔγκλημα, ἐξημέρωσις δὲ τῶν ἠθῶν καὶ ἕξεων τοῦ λαοῦ διὰ τῆς θρησκευτικῆς ἠθικῆς, εἶνε τὰ μέσα, δι' ὧν καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ προήχθη ὁ πολιτισμός, καὶ δι' ὧν προστατεύεται μὲν ἡ δημοσία τάξις, διὰ τῆς ἐνισχύσεως τοῦ κράτους τοῦ πολιτειακοῦ νόμου, διαπλάττεται δὲ τὸ ἠθικὸν τοῦ ἀνθρώπου συναίσθημα καὶ περιστέλλονται αἱ ὁρμαὶ τῶν παθῶν καὶ τῶν κτηνωδῶν ὀρέξεων ».

Τὰ ἀνωτέρω περὶ τῆς μιᾶς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τῶν λαῶν περιέχονται ἐν ἄρθρῳ τοῦ προηγουμένου φύλλου. Ταῦτα γράφει ἀνήρ, ὅστις ἐν τοιούτοις ζητήμασιν ἐκτήσατο, πάνυ δικαίως, κῦρος εὐρωπαϊκόν, ἀνὴρ πολυμαθής, ἑνῶν τὴν θεωρίαν μετὰ τῆς πράξεως, ἀνὴρ εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἐγνωσμένης φιλοπατρίας, τὸν ὁποῖον σέβονται καὶ οἱ ἀντικείμενοι εἰς τὰς ἰδέας αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ διαυγὲς πνεῦμα δὲν σκοτίζει οὐδὲ νεφύδριον προσωπικῶν ἀντιπαθειῶν ἢ προλήψεων ἢ φανατισμοῦ, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ὁποίου ἀνεδείχθη μία ναυτικὴ ἀσφαλιστικὴ ἑταιρία, ὡς ὁ Ἀρχάγγελος, ναυαγήσασα μετὰ τὸν ἀποχωρησιν αὐτοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται ἡ σύνταξις συγγράμματος, οἷον ἡ « Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη », τοῦ ὁποίου ἡ συνεργασία συνετέλεσε τόσον εἰς τὴν ἐξύψωσιν Συλλόγου, οἷος ὁ τῆς « Ἀναπλάσεως », εἰς τοῦ ὁποίου τὴν πρωτοβουλίαν ὀφείλεται ἡ ἵδρυσις ταμείου μετὰ τόσον ἐνεργητικοῦ σκοποῦ, οἷον τὸ τοῦ « Ἀποστόλου Παύλου », τοῦ ὁποίου τὰ ἰταλιστὶ συγγράμματα χαίρουσι τόσην παρὰ τοῖς ἐπιστήμοσιν ἐν Εὐρώπῃ φήμην, τοῦ ὁποίου τὰ διὰ τῆς « Ἀναπλάσεως » δημοσιευόμενα ἄρθρα ἀναγινώσκονται ἀπλείστως εἰς τὴν Ῥωσσίαν μεταφραζόμενα ῥωσσιστί, τὸν ὁποῖον δικαίως ἐτίμησεν ἡ Θεολογικὴ τοῦ Πανεπιστημίου ἡμῶν σχολὴ ἀναγορεύσασα ἐπίτιμον διδάκτορα, τὸν

ὁποῖον δικαίως ἐτίμησεν ἡ ἰδιαιτέρα πατρὶς αὐτοῦ, ἡ Κεφαλληνία, ἐκλέξασα αὐθορμήτως βουλευτὴν αὐτῆς, τὸν ὁποῖον ἀξίως ἐτίμησεν ἡ Α.Μ. ὁ βασιλεὺς προτρέψας νὰ δεχθῇ τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας, ὁ ὁποῖος συνειδὼς πόσον ὠφελιμώτερος γίνεται εἰς τὸ ἔθνος του διὰ τῆς συγγραφικῆς ἐνεργείας του ἀπεποιήθη νὰ δεχθῇ τὰ αὐθορμήτως παρεχόμενα αὐτῷ ἀξιώματα. Τοιοῦτος ἀνήρ, οἷος ὁ κ. Ι. Σκαλτσούνης, γράφει τὰ ἀνωτέρω, προκειμένου περὶ τοῦ μόνου σπουδαιοτάτου τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων, περὶ τῆς θεραπείας τῆς ἠθικῶς πασχούσης κοινωνίας ἡμῶν. Ὅταν δὲ ἀνὴρ τοιοῦτος κύρους ὁμιλῇ, οἱ λόγοι αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ λέγωνται ἅπαξ καὶ νὰ λησμονῶνται, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνωνται διὰ τῶν βροντοφώνων σαλπίγγων τοῦ τύπου, πρέπει νὰ γίνηται συζήτησις ἐπ' αὐτῶν, πρέπει νὰ τίθενται ὑψηλά, ἵνα αἱ ἀκτῖνες αὐτῶν διαφωτίζωσι τὴν ἐθνικὴν ἐνέργειαν, πρέπει νὰ πραγματοποιῶνται ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πατρίδος.

Ἐπαναλαμβάνομεν πάλιν τοὺς λόγους σου, ὦ ἀγαθὲ συνεργάτα, τοῦ ὁποίου τὰ διὰ τῆς «Ἀναπλάσεως» ἄρθρα ἤρξαντο νὰ ἠλεκτρίζωσι τὴν ἀνωτάτην κοινωνίαν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐπικαλούμεθα τὴν εἰς αὐτοὺς προσοχὴν τῶν ἁρμοδίων, τῶν ἐχόντων καὶ τὸ καθῆκον καὶ τὴν δύναμιν νὰ θέσωσιν εἰς ἐνέργειαν τὸ προτεινόμενον φάρμακον.

Πρόσχες παρακαλοῦμεν εἰς τοὺς βαφυσημάντους τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς λόγους, Ὑψηλότατε Διάδοχε τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου, τὸν ὁποῖον χαιρετίζομεν ἤδη ὡς ἀντιβασιλέα, καὶ ἐκ τῆς πρώτης ὀρθοδόξου βασιλείας, τοῦ ὁποίου τόσας χρυσᾶς ἐλπίδας τρέφει ὁ πανταχοῦ ἑλληνισμός.

Ἐπικαλούμεθα καὶ τὴν ὑμετέραν προσοχήν, ὦ Πατριάρχαι καὶ Μητροπολῖται, ὑψηλοὶ ἐθνάρχαι τῶν πανταχοῦ ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν.

Καὶ ὑμεῖς, ὦ πρωθυπουργὲ καὶ ὦ ἀρχηγὲ τῆς ἀντιπολιτεύσεως μετὰ τῶν συναδέλφων ὑμῶν, ἀνακύψατε ὀλίγον ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ σάλου καὶ στρέψατε μικρὸν τὴν προσοχὴν ὑμῶν καὶ ἐννοήσατε, παρακαλοῦμεν, ἐπ' ἀγαθῷ ὑμῶν καὶ τῆς ὅλης πατρίδος, ἐννοήσατε τὴν βαθεῖαν ἀλήθειαν τῶν λόγων τούτων.

«Μὴ πλανώμεθα, λέγει ὁ ἀνὴρ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς θρησκείας, τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων, τῆς θεωρίας καὶ τῆς πείρας, μὴ πλανώμεθα! Μία εἶνε ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τῶν λαῶν, ὁ χριστιανισμὸς ἐξυπηρετούμενος ὑπὸ κλήρου π ε φ ω τ ι σ μ έ ν ο υ. ἐ ν α ρ έ τ ο υ, κ α τ έ χ ο ν τ ο ς ἐ ν τῇ κ ο ι ν ω ν ί ᾳ ἐ ν τ ι μ ο ν κ α ὶ ἀ ξ ι ο π ρ ε π ῇ θ έ σ ι ν κ α ὶ ἀ φ ι σ τ α μ έ ν ο υ ἀ π ὸ π ά σ η ς π ο λ ι τ ι κ ῆ ς ἐ ν ε ρ γ ε ί α ς».

«Οἱ κυβερνῶντες τὴν πολιτείαν, προσθέτει, εἶνε βεβαίως ὑπεύθυνοι καὶ διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι δεσπόζουσαν ἀτιμωρησίαν καὶ διὰ τὴν ἀνήκουστον πληθὺν τῶν καταργούντων τὰς ἀνήκουστον πληθὺν τῶν καταργούντων τὰς ποινὰς διαταγμάτων, ἕκαστον τῶν ὁποίων εἶνε ἔνυσμα καὶ παρόρμησις πρὸς διάπραξιν νέων ἐγκληματικῶν πράξεων· εἶνε ὡσαύτως ὑπεύθυνοι διὰ τὴν ἀθλιότητα, εἰς ἣν ὁ κλῆρος διάκειται, δαπανῶντες μὲν 100 ἑκατομμύρια, μὴ καταβάλλοντες δ' ἐλάχιστον ἐξ αὐτῶν μέρος πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ἀξιοπρεπῆ τοῦ κλήρου διατήρησιν».

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μεμφώμεθα μόνον τοὺς κυβερνῶντας, οἵτινες συνήθως τότε προβαίνουσιν εἰς μέτρον τινὸς πραγμάτωσιν, ὅταν ἴδωσιν ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ εἶνε τῆς κοινῆς γνώμης ἀπαίτησις· ἰδοὺ τί λέγει καὶ πρὸς πάντα ἐξ ἡμῶν τῶν ἰδιωτῶν ὁ σοφὸς καὶ φιλόπατρις ἀνήρ.

«Ἀλλ' ἡ ἐπιβαρύνουσα τοὺς κυβερνῶντας εὐθύνη οὐδαμῶς, λέγει, δικαιολογεῖ τὴν ἀδράνειαν καὶ ἀδιαφορίαν πάντων ἡμῶν περὶ τῆς ἠθικῆς τῆς νεότητος καὶ τοῦ λαοῦ μορφώσεως, ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον δυνάμεθα νὰ συντείνωμεν καὶ ἐφ' ὅσον δυνάμεθα ν' ἀπαιτήσωμεν ἀπὸ τοὺς κυβερνῶντας νὰ ἐπιληφθῶσι καὶ λύσωσι πρὸ παντὸς ἄλλου ζητήματος τὸ τοῦ κλήρου καὶ τῆς Ἐκκλησίας».

Ποῦ πρέπει λοιπὸν νὰ στρέψωμεν πάντες τὴν προσοχὴν ἡμῶν, καὶ βασιλεῖς καὶ πρωθυπουργοὶ καὶ πολιτευταὶ καὶ ἱερεῖς καὶ πολῖται;

Πρέπει νὰ στρέψωμεν τὴν προσοχὴν καὶ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι σχεδὸν παντελῶς στερούμεθα

κ λ ή ρ ο υ π ε φ ω τ ι σ μ έ ν ο υ,

κ λ ή ρ ο υ ἐ ν α ρ έ τ ο υ,

κ λ ή ρ ο υ κ α τ έ χ ο ν τ ο ς ἐ ν τ ι μ ο ν

κ α ὶ ἀ ξ ι ο π ρ ε π ῆ θ έ σ ι ν,

κ λ ή ρ ο υ ἀ φ ι σ τ α μ έ ν ο υ ἀ π ὸ π ά σ η ς π ο λ ι τ ι κ ῆ ς ἐ ν ε ρ γ ε ί α ς.

Πρέπει πάντες νὰ κατανοήσωμεν ὅτι ὁ χριστιανισμὸς διὰ τοιούτου κλήρου δρῶν εἶνε ἡ μόνη ὁδὸς ἡ ἄγουσα εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τῶν λαῶν.

Καὶ πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν πάσῃ δυνάμει ἵνα δημιουργήσωμεν τοιοῦτον κλῆρον.

Ἰδοὺ τὸ πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν καὶ ἐθνικὸν ζήτημα, ἡ λύσις τοῦ ὁποίου ἐνδιαφέρει εἰς πάντας μᾶλλον ἢ τὸ ἀτμοπλοϊκόν, μᾶλλον ἢ τὸ τῶν διαπυλίων, μᾶλλον ἢ τὸ τῶν ὑδάτων τῆς Στυμφαλίδος.

Πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν κλῆρον, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται νὰ διοχετεύσῃ τὰ ὕδατα τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰς ξηρὰς ἡμῶν καρδίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐμαράνθη καὶ δὲν ξῇ πλέον ἡ ἱερὰ φυτεία τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν κλῆρον, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται, ὡς ἄλλος Ἡρακλῆς, νὰ ἀποκτείνῃ τὰ ὄρνεα τῶν τερατωδῶν ἐγκλημάτων, τὰ

ὁποῖα, ὡς ἄλλα ὄρνεα τῆς Στυμφαλίδος, κατασπαράσσουσι τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν κλῆρον, ὁ ὁποῖος νὰ δύναται νὰ διαδώσῃ τὰ φῶτα τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης, τὰ φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἠθικῆς, τὰ φῶτα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολήν, τὴν ὁποίαν ἐκμεταλλεύονται, ἡμῶν ἀπαθῶς θεωμένων, δυτικῶν καὶ διαμαρτυρομένων προπαγάνδαι.

Τοιαύτη ἐνέργεια ἐκτὸς τῶν ἄλλων αὐτῆς καλῶν εἶνε καὶ τὸ μόνον φάρμακον πρὸς περιστολὴν τῆς παρ' ἡμῖν ἐγκληματικότητος.

Ἐμπρὸς λοιπόν! Ἐπὶ τὸ ἔργον.

ΖΗΚΟΥ ΡΩΣΗ

ΜΕΛΕΤΗ

ΠΕΡΙ ΝΕΟΠΛΑΤΩΝΙΚΟΥ ΠΑΝΘΕΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΘΕΙΣΜΟΥ

(Συνέχεια· ὅρα προηγ. ἀριθ. 51)

Κατὰ τὸν Πλωτῖνον ὡς ὁ νοῦς εἶνε τὸ πρῶτον, ὅπερ ἀπορρέει ἐκ τοῦ Ἑνός, τοῦ Θεοῦ, οὕτω ἐκ τοῦ νοῦ ἀπορρέει ἡ ψυχή, καθ' ὃν τρόπον ὁ νοῦς ἐκ τοῦ Ἑνός, «δι' ἁπλῆς πάλιν ἐκχύσεως ἢ ἀκτινοβολίας» (περὶ ἀλεξ. σχολ. σ. 538). Ἡ μία ψυχὴ μερίζεται εἰς πολλὰς ψυχάς, «τῶν σωμάτων τῷ ἰδίῳ μεριστῷ οὐ δυναμένων αὐτὴν δέξασθαι ἀμερίστως» (Ἐννεαδ. σ', ἀ, ι, περὶ ἀλεξ. σχολ. 538). Ἡ ψυχὴ ὅμως ἐν τῷ μεριστῷ αὐτῆς εἰς πολλὰς ψυχὰς ἐνίζεται, ἀλλ' οὐχὶ ἀπολύτως. Ἡ ἑνότης τῆς ἐπ' ἄπειρον μεριζομένης ψυχῆς εἶναι ὡς ἡ τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων, αἵτινες συνοῦσαι ἐν τῇ ἀκτινοβόλῳ ἑστίᾳ χωρίζονται καὶ διίστανται ἀπ' ἀλλήλων ἐφ' ὅσον ἀπομακρύνονται αὐτῆς· «μεριζομένου μέν, οὐ δὲ μεμερισμένου, ἀλλ' ἑνὸς ὄντος τοῦ φωτός» (Ἐννεαδ. α', γ, 4 ἀλεξανδρ. σχολ. 539). Ἀλλ' ἐνῷ παραδέχεται μερισμὸν τῆς μιᾶς ψυχῆς εἰς πολλάς, μένει ἀσαφὲς ἂν ἑκάστη τῶν πολλῶν ψυχῶν ὑφίσταται ὡς διακεκριμένη οὐσία, ἐνῷ συγχρόνως παραδέχεται ἐν τῷ μερισμῷ αὐτῶν τοιαύτην ἑνότητα, οἵαν ἀποτελοῦσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ φωτὸς ἐν τῇ ἀκτινοβόλῳ ἑστίᾳ. Ἡ γνώμη ὅτι ὁ Πλωτῖνος ἑκάστην τῶν πολλῶν ψυχῶν, εἰς ἃς μερίζεται ἡ μία τοῦ παντὸς ψυχή, δὲν θεωρεῖ προωρισμένην νὰ ὑπάρχῃ ὡς οὐσία διακεκριμένη, ἑπομένως οὐδὲ ἀθάνατος ὡς τοιαύτη, καθίσταται σχεδὸν ἀναμφίβολος, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ Νεοπλατωνικοὶ «ἄκρον ἄωτον τῆς μακαριότητος ἐθεώρησαν τ ὴ ν λ ή θ η ν τ ῆ ς δ ι α κ ρ ί σ ε ω ς τ α ύ τ η ς (δηλ. ἑκάστης ψυχῆς ὡς οὐσίας διακεκριμένης ἀπὸ τῆς μιᾶς οὐσίας τῆς ψυχῆς τοῦ παντὸς) καὶ τὴν ἀνάπαυσιν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ ὑπερτάτου ἀγαθοῦ· τὴν σχέσιν δηλ. ἐκείνην τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεόν, καθ' ἣν «δ ύ ο ο ὐ κ ἔ σ τ ι ν, ἀλλ' ἓν αὐτὸς ὁ ἰδὼν πρὸς τὸ ἑωραμένον ὡς ἂν μὴ ἑωραμένον, ἀλλ' ἡνωμένον», ὅτε ὁ Θεὸς παρίσταται ἡμῖν «οὐ κατ' ὄψιν φανείς, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἐμπλήσας τοῦ θεωμένου . . . οὐ θέ μα, ἀλλ' ἄλλος τρόπος τοῦ ἰδεῖν, ἔκστασις καὶ ἅπλωσις καὶ ἔφεσις πρὸς ἐφὴν καὶ περινόησις πρὸς ἐφαρμογήν . . . . μεταξὺ γὰρ οὐδέν, οὐδ' ἔτι δύο, ἀλλ' ἓν ἄμφω» (Ἐννεαδ. Γ', ζ, 34. περὶ ἀλεξ σχολ. σ. 542). Ἀφοῦ λοιπὸν ἑκάστη ψυχὴ ὡς μερικὴ ἀκτὶς εἶνε προωρισμένη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἕν, εἰς τὴν ἀκτινοβόλον ἑστίαν, ἐν ᾗ ἅπασαι αἱ ψυχαὶ ἑνοῦνται ὡς ἀκτῖνες καὶ ἐξ ἧς χωρίζονται καὶ διίστανται ἀπ' ἀλλήλων, ἐφ' ὅσον ἀπομακρύνονται αὐτῆς, ἀφοῦ οἱ Νεοπλατωνικοὶ ὡς ὑψίστην μακαριότητα τῆς ψυχῆς θεωροῦσι τὴν λήθην τῆς διακρίσεως ταύτης καὶ τὴν σχέσιν ἐκείνην τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεόν, καθ' ἣν δὲν ὑπάρχει διάκρισις μεταξὺ τῶν δύο τούτων, τῆς ὁρώσης ψυχῆς καὶ τοῦ ὁρωμένου Θεοῦ, ἀλλ' ἀμφότερα εἶνε ἕν, πῶς δύναται νὰ ᾖνε ἀθάνατος ἑκάστη ψυχὴ ὡς διακεκριμένη ἀπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ παντὸς καὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ;

Πέντε λοιπὸν ὅσα λέγει ὅτε Πλωτῖνος πρὸς ἀπόδειξιν δῆθεν τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ ὁ κ. Ῥοΐδης, εἶνε φενάκη, ἀφοῦ ἀποδέχεται ὡς προορισμὸν αὐτῆς τὴν δι' ἐκστάσεως ἀπώλειαν τῆς συνειδήσεως, τὴν λήθην ἑαυτῆς ὡς διακεκριμένης οὐσίας καὶ τὴν ταυτότητα, σύγχυσιν καὶ ἐξαφανισμὸν αὐτῆς εἰς τὸ Ἕν. Ἀλλὰ τότε κατὰ τί ἤθελε διαφέρει ὁ τοιοῦτος προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ προορισμοῦ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βραχμανισμοῦ, οἵτινες ὡς ὕψιστον καὶ τελευταῖον στάδιον τῆς ἀσκήσεως θεωροῦσι τὸν βυθισμὸν τῆς ψυχῆς εἰς τὸ βράχμα, εἰς τὴν ἀφῃρημένην οὐσίαν τοῦ παντός, διὰ κενώσεως τῆς συνειδήσεως ἀπὸ παντὸς περιεχομένου, διὰ τελείας ἀφαιρέσεως ἀπὸ πάσης ὡρισμένης μορφῆς καὶ διὰ ταυτισμοῦ τοῦ γινώσκοντος πρὸς τὸ γινωσκόμενον, πρὸς τὸ βράχμα, ἤτοι τὸ ἀφῃρημένον ὕψιστον ὄν; Κατὰ τί ἤθελε διαφέρει ἡ ἐν τῇ ἐκστάσει ἀπώλεια τῆς συνειδήσεως καὶ ὁ ταυτισμὸς τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἀφῃρημένον καὶ κενὸν παντὸς περιεχομένου Ἕν ἀπὸ τοῦ νιρβάνα τῶν Βουδδιστῶν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ μηδενός, εἰς ὃ πρέπει ἡ συνείδησις τοῦ ἀνόμου νὰ ἐξαφανισθῇ; Ἀληθῶς ἡ νεοπλατωνικὴ θεωρία κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ κ. Ῥοΐδου «ὀλίγον διαφέρει κατ' οὐσίαν ἀπὸ τῆς τῶν Ἀσιατῶν.» ἑπομέ-

νως καὶ ἀπὸ τῆς τῶν Ἰνδῶν, τῶν Βραχμάνων καὶ Βουδδιστῶν. Τὸ ὑπέροχον πνεῦμα τοῦ ἑλληνισμοῦ τὸ ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κυριαρχῆσαν τῆς βαρβάρου Ἀσίας ὑπέταξεν ἑαυτὸ ἐν τῷ νεοπλατωνισμῷ εἰς τὸ πανθεϊστικὸν αὐτῆς δόγμα τῆς φυσικῆς ἀπορροῆς καὶ τῆς ἐκστάσεως. Ἐκ τῆς πνευματικῆς ταύτης δουλείας ἀπελύτρωσε τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ὁ Χριστιανισμός, καὶ ἀνακαινίσας αὐτὸ ἤρτιεν ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ πνευματικοῦ ὕπνου εἰς νέαν πνευματικὴν ζωὴν διὰ τῶν σοφῶν ἐκείνων Ἑλλήνων, οἵτινες συνῆψαν ἁρμονικῶς τὴν γνησίαν τοῦ πνεύματος φιλοσοφίαν πρὸς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιφανεῖσαν θρησκείαν τοῦ Πνεύματος.

Κυριωτάτη δ' αἰτία τοῦ ὅτι ὁ Πλωτῖνος θεωρεῖ τὸν νοῦν ὡς ὑπάρχοντα ἐκτὸς τοῦ Ἑνὸς καὶ ὅτι ἐκ τοῦ Ἑνὸς ἀπορρέουσιν ἢ ἐκπορεύονται διάφορα κατώτερα ὄντα, οἷον ὁ νοῦς, ἡ ψυχὴ κ.λ.π., εἶνε ἡ πολυθεϊκὴ θρησκεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ἡ θεογονία τῆς μυθολογίας αὐτῶν. Ἕνεκα τῆς ἀνατροφῆς τοῦ Πλωτίνου καὶ τῶν Νεοπλατωνικῶν ἐν τοιαύτῃ πολυθεϊκῇ θρησκείᾳ ἡ φιλοσοφικὴ θεωρία δὲν ἠδύνατο τὸ ἐσκεδασμένον τῆς διανοίας αὐτῶν εἰς πλῆθος θεῶν νὰ περιαγάγῃ εἰς τὴν παραδοχὴν μιᾶς ὑπερτάτης ἀρχῆς περιλαμβανούσης ἁπάσας τὰς τελειότητας, ἀς ἡ πολυθεΐα παρέστα ὡς διεσπασμένας εἰς πλῆθον θεοτήτων (πρβλ. προοίμιον τοῦ κατηχητικοῦ λόγου Γρηγορίου τοῦ Νύσσης). Ὅθεν οἱ Νεοπλατωνικοί, ὅσον καὶ ἂν ἐκλαμβάνωσι τοὺς ὀλυμπίους θεοὺς ὡς ἀσωμάτους οὐσίας ἢ σύμβολα, οἷον τὸν μὲν Οὐρανὸν ὡς τὸ Ἕν, τὸν δὲ Κρόνον ὡς τὸν νοῦν, τὸν Δία ὡς τὴν τὸ πᾶν δημιουργοῦσαν ψυχὴν (περὶ Ἀλεξανδρ. σχολῆς σελ. 544 πρβλ. ἐννεαδ. ε, ἡ, 13), ἐπειδὴ δὲν ἦσαν ἐντελῶς ἀπηλλαγμένοι τῆς πολυθεϊκῆς θρησκείας, ἐν ᾗ ἀνετράφησαν, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀναχθῶσιν εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ἑνὸς μόνου Θεοῦ, ἤτοι εἰς τὴν ἰδέαν ἀπολύτου πνευματικοῦ ὄντος ἔχοντος αὐτοσυνειδησίαν καὶ αὐτοβούλησιν.

Τὴν ἰδέαν ταύτην, εἰς ἣν ἀμυδρῶς ἀνυψώθησαν τὰ πρὸ Χριστοῦ ἔξοχα πνεύματα, οἷον ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης, οὐχὶ ἄνευ ταλαντεύσεώς τινος μεταξὺ θεϊσμοῦ καὶ δυισμοῦ, ἢ δυαδισμοῦ καὶ πανθεϊσμοῦ, ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν κόσμον ἐντελῶς καὶ ὁριστικῶς ὁ Χριστιανισμὸς διὰ τοῦ κηρύγματος περὶ τοῦ Ἑνὸς ἐν Τριάδι Θεοῦ ὡς ἀπολύτου Πνεύματος καὶ δημιουργοῦ τοῦ κόσμου. Πρὶν δὲ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς περὶ Θεοῦ καὶ κόσμου χριστιανικῆς θεωρίας, θέλομεν εἰπεῖ ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, τὸν ἀπόστολον Παῦλον καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς Κλήμεντα καὶ Ὠριγένην, οὓς ὁ κ. Ῥοΐδης θεωρεῖ ὡς ὑπαδοὺς τοῦ πανθεϊστικοῦ αὐτοῦ δόγματος.

Ὁ κ. Ῥοΐδης θέλων νὰ παρασταθῇ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὡς πανθεΐζοντα, λέγει ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς οὗτος ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ εὐαγγελίου αὐτοῦ « κηρύττει τὸν Λόγον, ὅπως οἱ Ἀλεξανδρινοὶ τὸν νοῦν, τὸ πρῶτον τῶν ὄντων » (σελ. 544). Ὁ κ. Ῥοΐδης παρεγνωρίζει τὴν οὐσιώδη διαφορέν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς περὶ Λόγου διδασκαλίας τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς τῶν Νεοπλατωνικῶν περὶ νοῦ διότι, ἐνῷ κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὁ Λόγος ὑπάρχει ἀΐδιος ἐν τῷ Θεῷ, ἐν τῷ Πατρί, « ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρός, » ὡς ῥητῶς λέγει (ἐν κεφ. Α' στιχ. 18), κατὰ τοὺς Νεοπλατωνικοὺς καὶ κατὰ τὸν κ. Ῥοΐδην ὁ νοῦς οὐκ ὑπάρχει εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἀνειδέου ἑνός, « τῆς ἀφῃρημένης Ἑνάδος, τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον, ὡς εἴδομεν. Ὅθεν, ἐνῷ κατὰ τοὺς Νεοπλατωνικοὺς τὸ Ἕν, ὁ Θεός, εἶνε ἄνους, ἄλογος, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὁ Θεὸς οὐκ εἶναι ἄνους καὶ ἄλογος. Ὁ Θεός, ὁ Πατήρ, ὡς ἔχων νοῦν, γινώσκει τὸν υἱόν, τὸν ἐν τῷ Χριστῷ ἐνανθρωπήσαντα Λόγον αὐτοῦ, ὡς οὗτος γινώσκει τὸν Πατέρα κατὰ τοὺς παρὰ τῷ εὐαγγελιστῇ Ἰωάννῃ λόγους τοῦ Χριστοῦ « καθὼς γινώσκει με ὁ Πατήρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν Πατέρα (κεφ. Γ', 15). Ἂν ὁ Θεός, ὁ Πατήρ, δὲν ἐλάμβανε γνῶσιν τῶν λόγων καὶ τῆς προσευχῆς τῶν προσευχομένων, δὲν θὰ προσηύχετο ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα λέγων « Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου, ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις » (Ἰωάν. ΙΑ', 42). Ὁ Θεὸς Πατὴρ κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην δὲν εἶνε ἀφῃρημένη ἑνὰς ἢ φυσικόν τι ὄν, ἀλλ' εἶνε ὂν ἠθικὸν ἔχον τὴν ὑψίστην ἠθικὴν ἰδιότητα, τὴν ἀγάπην « ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν » (Ἰωάν. ΙΔ', 23).

Τὴν δὲ σχέσιν καὶ κοινωνίαν ἢ ἕνωσιν τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Θεόν, περὶ ἧς γίνεται λόγος παρὰ τῷ Ἰωάννῃ (ΙΖ', 21, 23, Α'. Ἐπιστολ. Β', 5), ὁ κ. Ῥοΐδης παριστᾷ ὡς ταυτισμὸν τῶν πιστῶν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἀγάπης (σελ. 544), ἐνῷ ἡ ἀληθὴς ἀγάπη κατὰ τὴν χριστιανικὴν ἔννοιαν δὲν εἶνε ταυτισμός, ἀλλ' ἑνότης τῶν διακεκριμένων ἄνευ ἄρσεως τῆς διακρίσεως αὐτῶν.

Οὐ μόνον δὲ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπόστολον Παῦλον παριστᾷ ὁ κ. Ῥοΐδης (σ. 533 καὶ 545) ὡς πανθεΐζοντα, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ ἐξῆς ῥητοῦ « ἐν ᾧ (Θεῷ) ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν » (Πράξ. ΙΖ', 28). Ἀλλ' ὅμως καὶ οἱ λόγοι οὗτοι δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῶσι πανθεϊστικῶς, ὡς ἐκλαμβάνει αὐτοὺς ὁ κ. Ῥοΐδης διότι ὁ χριστιανικὸς θεισμός,

νοῶν τὸν Θεὸν ὡς πανταχοῦ παρόντα ἐν τῷ κόσμῳ, δὲν ταυτίζει οὐδὲ συγχέει αὐτὸν πρὸς τὰ διάφορα ὄντα αὐτοῦ, ἀλλὰ θεωρῶν τὸν Θεὸν ἐν διηνεκεῖ σχέσει καὶ κοινωνίᾳ πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον, θεωρεῖ αὐτὸν ἅμα ἀκριβῶς διακεκριμένον ἀπὸ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἑπόμενος οὐχὶ μόνον ὡς πανταχοῦ παρόντα ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ἅμα καὶ ὡς ἐπέκεινα τοῦ κόσμου ὄντα. Ἄλλως δὲ ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος νοεῖ τὸν Θεὸν ὡς ἐντελῶς καὶ κατὰ βάθος γινώσκοντα ἑαυτόν, καταφαίνεται μάλιστα ἐκ τῶν ἑξῆς λόγων αὐτοῦ· « ἡμεῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ· τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰμὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; Οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς οἶδεν, εἰμὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ » (Α' Κορινθ. Β', 10-12).

Τὴν περὶ Θεοῦ ἔννοιαν ταύτην τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Παύλου, ὡς καὶ ἁπάντων τῶν ἱερῶν συγγραφέων τῆς Κ. Διαθήκης παραλαβάντες οἱ Ἕλληνες Πατέρες οἱ ἐν τῇ ἑλληνικῇ φιλοσοφίᾳ τραφέντες, ἐσπούδασαν νὰ προσοικειωθῶσιν, ἀναπτύξωσι καὶ διατυπώσωσι φιλοσοφικῶς. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐνεφανίσθη ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἡ ὑψίστη πνευματικὴ δύναμις ἡ μεταβαλοῦσα καὶ ἀφομοιώσασα αὐτὸν πρὸς τὸ ἑαυτοῦ πνεῦμα διὰ τῆς θρησκευτικῆς, ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναγεννήσεως, ἣν ἐπήνεγκεν εἰς τὰ ἔθνη, πρὸς ἃ ἦλθεν εἰς ἐπαφήν. Ὁ Χριστιανισμὸς μὴ διακείμενος ἐχθρικῶς πρὸς τὸν κόσμον, ὃν ἦλθεν ἵνα ἄρῃ πᾶν προϊὸν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἀλλὰ ν' ἁρμοσθῇ αὐτὸ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ πνεῦμα, ἀναγνωρίζων μὲν πᾶν τὸ γνῶμον ἔχον ἐν τῷ κόσμῳ, θεραπεύων δὲ πᾶν νοσηρὸν καὶ ἀναπληρῶν τὸ ἐλλεῖπον. Ὅθεν ἐλθὼν εἰς ἐπαφὴν καὶ πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν, δὲν ἀπέκρουσε πᾶν προϊὸν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ ἐπιστήμης, ἀλλ' ἀναγνωρίσας καὶ προσοικειωθεὶς τὸ ὀρθῶς ἔχον, ἀπεδοκίμασε μόνον τὸ ἀπᾷδον εἰς τὸ ἀληθὲς πνεῦμα αὐτοῦ. Ἐμφανισθεὶς ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ νέας θρησκευτικῆς ἀρχῆς καὶ νέας θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς ἀληθείας περιέχων ἐν ἑαυτῷ, τότε μόνον ἀνέπτυξεν αὐτὰς ἐπιστημονικῶς, ὅτε ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ ἀπεδέξατο αὐτὸν τὸ κατ' ἐξοχὴν φιλοσοφικὸν ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, ὅπερ κατὰ τὴν προδρομὴν τοῦ Σωτῆρος ἔμελλε νὰ δοξάσῃ αὐτόν (Ἰωαν. ΙΒ'. 20-24). Πρῶτον πάντων τῶν ἐθνῶν ἀσπασθὲν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος τὸν Χριστιανισμὸν ἠδυνήθη νὰ κατανοήσῃ, ἀναπτύξῃ καὶ διατυπώσῃ ὀρθῶς τὸ ἀληθὲς πνεῦμα αὐτοῦ καὶ μάλιστα τὰς θεωρητικὰς ἀρχὰς αὐτοῦ διὰ τοῦ Κλήμεντος, Ὠριγένους καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες δὲν ἀπελείποντο τῶν ἐθνικῶν φιλοσόφων τῆς ἐποχῆς αὐτῶν κατὰ τὴν θύραθεν σοφίαν.

Οἱ Ἕλληνες Πατέρες, ὄντες φιλοσοφικῶς πεπαιδευμένοι, ἐσπούδαζον νὰ συμβιβάσωσι τὰς φιλοσοφικὰς θεωρίας, ἐν αἷς εἶχον τραφῆ, πρὸς τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐν ᾧ εὗρον τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν καὶ τὴν τελείαν ἀλήθειαν, ἧς ἀποσπάσματα μόνον καὶ ἴχνη ἀμυδρὰ περιεῖχον τὰ φιλοσοφήματα τῶν διαφόρων σχολῶν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας.

Μεταξὺ τῶν κατὰ τὰς πρώτας ἑκατονταετηρίδας τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἑλλήνων Πατέρων ἔξοχον θέσιν κατέχουσιν οἱ Ἀλεξανδρινοὶ Κλήμης καὶ μάλιστα ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Ὠριγένης.

Ὁ Κλήμης, ὢν ὁ κ. Ῥοΐδης παριστᾷ ὡς πανθεΐζοντα, ἀποδέχεται νοῦν ἐν τῷ Θεῷ λέγων « εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ὁ Λόγος αὐτοῦ καὶ υἱὸς τοῦ νοῦ γνήσιος » (προτρ. πρὸς Ἕλλην. 62, β'.).

Ὅτι δὲ ὁ Ὠριγένης δὲν νοεῖ τὸν Θεὸν πανθεϊστικῶς, ἀλλ' ἀποδίδει εἰς αὐτὸν νόησιν « γνῶσιν καὶ θεωρίαν ἑαυτοῦ » γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις παρατεθέντων λόγων αὐτοῦ (εἰς Ἰωάν. 32 § 18.)

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων καταφαίνεται ὅτι παρὰ πᾶσαν διαφωνίαν μεταξὺ τοῦ κ. Ῥοΐδου καὶ ἐμοῦ ὑπάρχει καὶ κοινόν τι, ὁ πόθος τῆς ἀπειρότητος, ἡ ἔμφυτος ὁρμὴ πρὸς ἑνότητα τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ πεπερασμένου καὶ ἡ σπουδὴ πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ὁ πόθος τῆς ἀπειρότητος, ἡ ὁρμὴ πρὸς ἑνότητα καὶ σπουδὴ πρὸς τὴν ἀλήθειαν κατὰ μὲν τὸν Πλωτῖνον καὶ κ. Ῥοΐδην πληροῦται καὶ ἐφικνεῖται τοῦ τελικοῦ σκοποῦ διὰ τῆς ταυτότητος τοῦ πεπερασμένου πρὸς τὸ ἄπειρον, διὰ τῆς ἀπωλείας τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τῆς ἐξαφανίσεως τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ φωτιζομένου ἀνθρωπίνου νοῦ καὶ τῆς φωτιζούσης αὐτὸν αὐγῆς τῆς ἀληθείας ἢ τοῦ ἀπείρου, τοῦ Θεοῦ· κατὰ δὲ τὸν Χριστιανισμὸν ὁ πόθος, ἡ ὁρμὴ καὶ σπουδὴ αὕτη πληροῦται καὶ ἐφικνεῖται τοῦ τελικοῦ σκοποῦ διὰ τῆς ἁρμονικῆς ἑνότητος καὶ κοινωνίας μεταξὺ πεπερασμένου καὶ ἀπείρου, μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ, μεταξὺ τοῦ φωτιζομένου ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τοῦ φωτίζοντος θείου Πνεύματος ἢ τῆς ἀπολύτου ἀληθείας, ἄνευ ἐξαφανίσεως τῆς διαφορᾶς ἑκατέρων ἐν τῇ ἁρμονικῇ αὐτῶν ἑνότητι. Τὴν σχέσιν ταύτην τοῦ ἀπείρου καὶ τοῦ πεπερασμένου, τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ χριστιανικοῦ θεϊσμοῦ, τὴν γενικῶς μόνον ὑποδειχθεῖσαν ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ μέρει, θέλομεν ἐξετάσει μερικώτερον ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μελέτης ταύτης μέρει, εἰς ὃ μεταβαίνομεν.

(Ἀκολουθεῖ).

ΤΟ ΘΕΜΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ὡς γνωστόν, πρώτος ὁ ἱεροκήρυξ Ἀττικῆς καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» κ. Ἱεροθέος Μητρόπουλος, ὅστις διατελεῖ καὶ ἐκ τῶν συμβούλων τῆς «Ἀναπλάσεως», ὡμίλησε τῇ κυριακῇ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐν τῇ ἐν Πειραιεῖ σχολῇ τοῦ Ἱεροῦ Σωματείου, ἐγκαινίσας τὸ κλιλλιστον τοῦτο ἔργον διὰ σπουδαίας ὁμιλίας, παρισταμένου τοῦ σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Ἀθηνῶν, παντὸς τοῦ κλήρου Πειραιῶς, τοῦ Δημάρχου καὶ λαοῦ περὶ τὸς 2000 ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς σχολῆς. Ἓν μέρος τοῦ λόγου τούτου, διαρκέσαντος ἐπὶ μίαν ὥραν, αὐτοτελὲς καὶ καθ' ἑαυτὸ ὄν, δημοσιεύομεν ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφήν, πεποιθότες ὅτι μεγάλως ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ θέλει τέρψει καὶ ὠφελήσει τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἀναπλάσεως».

Εἰς πᾶν οἰκοδόμημα ὑπάρχει καὶ βάσις τις, ἐφ' ἧς τοῦτο στηρίζεται. Ἐὰν διασεισθῇ ἡ βάσις, κρημνίζεται τὸ οἰκοδόμημα. Ἡ βάσις καὶ ἡ θεμελίωσις πέτρα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἶνε ἡ πίστις ὅτι ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ ἀνακλήτωνται καὶ σώζονται οἱ ψυχαί. Ἐπὶ τοῦ θεμελίου τούτου οἰκοδομεῖται ὁ Χριστιανισμός, τὸ Εὐαγγέλιον, ἡ ἠθική του, τὰ μυστήριά του, ἡ δύναμίς του, ἡ ἐνέργειά του. Ἡ πίστις εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην εἶνε ἡ ἀφετηρία καὶ ἡ ἀγκυρα εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Διὰ τοῦτο ἔλεγε καὶ ὁ Κύριος ὅτι «Αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν». Διὰ τοῦτο καὶ ὅτε ὁ Πέτρος ὡμολόγησε τὴν ἀλήθειαν ταύτην, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, ὅτι ἐπὶ τῇ ὁμολογήσει ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἀληθείᾳ ταύτῃ, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Πέτρου, ὡς οἱονεὶ πως ἑρμηνεύουσι τὸ ῥητὸν τοῦτο οἱ περὶ τὸν Πάπαν, ὅτι ἐπὶ τῇ πίστει ταύτῃ, ὡς ἐπὶ πέτρᾳ, οἰκοδομήσει τὴν ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Βάσις λοιπὸν εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦ χριστιανισμοῦ εἶνε ἡ πίστις εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Ἐὰν αὕτη διασείστο, καὶ θὰ διασείετο βεβαίως, ἐὰν ἦτο ψεῦδος, μένει ἡ ἀλήθεια εἴτε ἐδρᾶς ὑπὸ τὰ ὄση, εἴτε λέγομεν, ἡ πίστις εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην διασείετο, ὁ χριστιανισμὸς ἠδύνατον νὰ διαφύγῃ τὸ τεφύριον πλέον διὰ τῶν εἰδώλων ἐν μέσῳ τοιούτων τρικυμιῶν.

Ἐάντις ἀτιβοεῖ ἴσως ἐγκαρτέζοντα τὴν ἠθικὴν τοῦ εὐαγγελίου ὡς ἀνεπίβλητον. Ὁ Ἰησοῦς ἐξέφυγε τὸν τελευταῖον λόγον ἐν τῇ ἠθικῇ. Εἶνε ἀλλ' κοῦφος ὁ ἠθικολόγος ἐκεῖνος, ὅστις νομίζει ὅτι δύναται νὰ ἀνοβῇ καὶ νὰ ἀποβῇ πλησίον τοῦ Ἰησοῦ ἢ ὅπου αὐτὸν ἐδόξουν αὐτὸς ἄλλο ἐπ' ἄλλον βάσιον ἴσον ἢ τελειότερον σύστημα ἠθικῆς. Κυρυφὴ εἶνε μία, καὶ ταύτην κατέχει ὁ Ἰησοῦς, ὑπεράνω δὲ αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει ὕψος, ἵνα τις ὑψηλότερον ἀναβῇ. Ἡ ἠθικὴ τοῦ Ἰησοῦ ὑψοῦται ἐπ' ἄπειρον. Ὁ ἀνθρωπος τοῦ ἀνθρώπου ἀεὶ ἀνεύρεται καθ' ἑκάστην διὰ τῶν τελειοτέρων τελεσκοπίων εἰς τὰ ἐνόπτατα ὕψη τοῦ εἴδους καὶ ἀνακαλύπτει νέον τινὰ ἑστίαν ἐπέκεινα τῶν ἄλλων, καὶ ἴσως τοῦτον λαμπρότερον ἢ ἐκείνας τὰς ἀρίζοντας. Ἀλλ' οὐδέν ποτε τελειοποιεῖται θὲ ἀνακαλύψῃ ἠθικὸν ἀστρον λαμπρότερον καὶ ἀνεκφέρεστον τοῦ Ἰησοῦ. Διὰ αὐτοῦ εἶδεν ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς μέγα, καὶ μόνος οὗτος ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ἀπὸ ὑψῶν διαφεύσεως «Ἐγώ εἰμι ἀλήθεια, ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

Ἀλ' ὅλων αὐτὰ τὰ λαμπρὰ ἠθικὰ φῶς ἀβίεντται, εὐθὺς ὡς ἀφαιρεθῇ ἡ ἔννοια αὐτοῦ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ὅλον αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν οἰκοδόμημα τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς κατοπτίστι, εὐθὺς ὡς ἀφαιρεθῇ ἀπ' αὐτοῦ ἡ βάσις, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀληθῶς· διότι εὐθὺς αὐτὸς ὁ τῆς ἠθικῆς κεφὴς ἰδρυτὴς ἠθέλεν ἐλεγχθῇ ἀπαγγέλων ψεῦδος, οὗ ὑπέρτερον οὐδὲν δύναται νὰ ἀφιερωθῇ, ἀφιερεζόμενος, ἄνθρωπος αὐτός, τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλ' εἶνε φρικτὸν τὸ τοιοῦτον ψεῦδος· εἶνε δὲ ἡ μεγαλειτέρα πλάνη νὰ νομίζῃ τις ὅτι τόσῃ ἠθικὴ πηγάζει ἐκ τόσης ἀνηθικότητος, τόσον φῶς ἐκ τοιούτου σκότους. Ἐπεφεύγετε τότε τὸ ψεῦδος νὰ ἀνακαινοχθῇ ὡς ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ παντός, καὶ ἡ ἀλήθεια ὡς ἡ τελευταία θεμέλιωσις τοῦ εὐαγγελίου τῶν ἀμφισβητήσεων.

Ἀλλὰ τὸ φῶς, ὅπερ ἐνέτειλεν ἐκ τοῦ τάφου τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ, τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἠρξατο ἐκπορεύεται εἰς τὸν κόσμον καὶ ἄτινα ἠλλοίωσαν τὴν ὄψιν αὐτοῦ, τὸ αἷμα, ὅπερ ἔρευσεν εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, καθιστῶν αὐτὴν περιφανῆ καὶ ἀδιαφιλονείκητον. Μόνον ὁ θέλων νὰ κλείῃ ἑκουσίως τοὺς ὀφθαλμοὺς δύναται νὰ τυφλώτῃ πρὸς τὴν λάμψιν ταύτης καὶ νὰ ἀφησιβιῇ τὸ εὐαγγελικὸν αὐτῆς κῦρος. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ἐφαρμόζεται ἐκεῖνο, ὅπερ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι, «τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα».

Ἡ πρᾶξις εἶνε τὸ ἄριστον ἀποτέλεσμα τῆς πίστεως· ὡς πιστεύει τις οὕτω καὶ πράττει· οἷα ἡ πίστις τοιαύτη καὶ ἡ πρᾶξις. Πιστεύει τις ὅτι τυχὸν εὐρέθη εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἵνα τὸ διετὲ τοῦ βίου τούτου εἶνε ἀνωφελὲς, ὅτι πεῖται νὰ ἀπαλλάσσεται ἐξ αὐτῶν καὶ ὅτι εἰς οὐδένα διὰ τοῦτο ἔχει νὰ δώσῃ λόγον; Ὁ τοιοῦτος διὰ πράξεις τινὰ ἀλεκτήματα δὲν δυνατοῦται νὰ ἀποκτήσῃ· ἡ πρᾶξις του εἶνε ἀντίθετος τῆς πίστεώς του.

Πιστεύει τις ὅτι πρέπει νὰ κλέψῃ διὰ νὰ φάγῃ καὶ νὰ ἀρπάσῃ διὰ νὰ ἔχῃ, καὶ ὅτι αὐτὸ εἶδε ἐὰν τυχήσῃ, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀποφύγῃ τὴν ποινικὴν τιμωρίαν, καὶ ὅτι πλὴν αὐτῆς πᾶσα ἄλλη ποινὴ εἶνε μορφολόγιον; Τὸν τοιοῦτον οὐδὲν δύναται νὰ κολάσῃ ἀπὸ τῆς κλοπῆς καὶ ἁρπαγῆς ἡ πρᾶξις του εἶνε συνέπεια τῆς πίστεώς του.

Πιστεύει τις ὅτι πρέπει νὰ ἀποδιδῶμεν, ὅταν ζητήσῃ καὶ δὲν λάβῃ χάριν τινά, ὅτον τις εἶνε πρόσκομμα εἰς τὰ ὀλκὰ αὐτοῦ ἀναφέροντα, πρέπει ὁ τοιοῦτος νὰ καταπολεμῆθῇ διὰ παντὸς τρόπου, πρέπει νὰ γίνῃ ἐνέργεια κατ' αὐτοῦ, ἐπίθεσις ἐναντίον του, διότι ὁ οὕτω κατιχόων οὗτος ὁ ἐλεγχὸς οὐδὲν δὲ ὑπάρχει πέρα τοῦ κόσμου τούτου, πρὸ τοῦ ἀπείου θὰ δώσῃ λόγον; Ὁ τοιοῦτος εὐκόλως ψευδολογεῖ, ἐφεύρεται, ἐπιβουλεύει, διαβάλλει, ἀνεφρεντεῖ, πείθει, κατεδιώκει καὶ διόλου δὲν δυσκολύνεται νὰ ἐπιβάλῃ ὡς Κάϊν καὶ φονικὴν τὴν χεῖρά του κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἡ πρᾶξις του εἶνε συνέπεια τῆς πίστεώς του.

Ἡ ἀλήθεια αὕτη φαινεῖται ὅτι κατίστη προφανεστάτη. Ἐφαρμόσωμεν λοιπὸν αὐτὴν καὶ ἐπὶ τοῦ παρακειμένου.

Πιστεύει τις ὅτι ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τὸν ἀγαπᾷ, τὸν φοβεῖται, ἐλπίζει εἰς αὐτόν, ἀκούει τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ ἐκτελεῖ αὐτούς, δὲν ἀποκάμνει πρὸ τῶν ἐναντιοτήτων ἐμμένει, ἐνδυναμοῦται, ἀγωνίζεται, νικᾷ, καταφρονεῖ. Διὰ τοῦτο ἀρθῶς διδάσκει ὁ Ἰωάννης λέγων: «Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. Τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰμὴ ὁ πιστεύων ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ;»

Πιστεύει τις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τὸν τὸν ἀγαπᾷ· διότι πῶς δύναται νὰ μὴ τὸν ἀγαπᾷ, ἀφοῦ εἰς ἐνὸς ἕκαστον ἄνθρωπος χάριν σου, καὶ σοῦ γίνεται πρόξενος τόσων ἀγαθῶν πόσων αὐτὸς τὰ ἴσχατα τῶν πεθημένων;

Πιστεύεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τότε τὸν φοβεῖσαι· διότι πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ φοβῆσαι ἐκεῖνον, ὅστις θὰ ἔλθῃ νὰ σὲ κρίνῃ, ἐκείνον ὅστις ἔχει εἰς τὰς χεῖράς του τὰς κλεῖς τοῦ ᾅδου καὶ τοῦ θανάτου;

Πιστεύεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τότε ἐλπίζεις εἰς αὐτόν· διότι πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ ἐλπίζῃς εἰς ἐκεῖνον ὅστις τόσον σὲ ἀγαπᾷ, ὅστις τόσα σοῦ ὑπόσχεται ἀγαθά, ὅστις εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ δύναται πάντα ὅσα ὑπόσχεται νὰ σοὶ χορηγήσῃ;

Πιστεύεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τότε ἀκούεις τοὺς λόγους αὐτοῦ· διότι πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ ἀκούῃς τοὺς λόγους ἑνὸς Θεανθρώπου, τόσον ἀγαπητοῦ, τόσον εὐεργετικοῦ, λόγους τόσον ἀληθεῖς, τόσον συμφέροντας;

Πιστεύεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τότε ἐκτελεῖς τοὺς λόγους αὐτοῦ· διότι πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ τοὺς ἐκτελέσῃς, ἀφοῦ γνωρίζεις ὅτι ἡ μὲν ἐκτέλεσις αὐτῶν σοὶ παρέχει τὴν αἰώνιον εὐδαιμονίαν, ἡ δὲ παράβασις τὴν αἰώνιον δυσυχίαν;

Πιστεύεις ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Τότε δὲν ἀποκάμνεις πρὸ τῶν ἐναντιοτήτων· ὅταν ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὑπὲρ σοῦ, καὶ εἶνε ὑπὲρ σοῦ καὶ μετὰ σοῦ, ὅταν ἀγωνίζηται ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ἐκτελῇς τὸ ἀγαθόν, τότε τί πρὸς σέ, ἐὰν ἅπας ὁ κόσμος εἶνε κατὰ σοῦ; Τότε ἐμμένεις, ἀγωνιζόμενος, νικᾷς καταφρονεῖς. Τὸ ἔργα σου εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς πίστεώς σου.

Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς πίστεως ταύτης, εἶνε ἡ ἀτράμητος μαρτυρία τῆς ἀληθείας παρὰ τῶν ὁμολογητῶν, ἡ μέχρι θανάτου ἐγκαρτέρησις τῶν μαρτύρων, ἡ νίκη αὐτῶν κατὰ τῶν Καισάρων, ἡ κατίσχυσις τοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας, ἡ ἐπικράτησις αὐτοῦ ἐν τοῖς κεκολιτισμένοις λαοῖς, ἡ τελικὴ θρίαμβος ὃν ἀδύνατον νὰ μὴ ἴδῃ μετὰ μικρὸν ἐν πάσῃ τῇ ἀνθρωπότητι, νικῶν καὶ καταβάλλων ἢ ἁρπαιῶν πᾶν ἄλλο σύστημα θρησκευτικὸν ἢ φιλοσοφικὸν ἢ πολιτικὸν ἀντικείμενον αὐτῷ. Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. Καὶ τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰμὴ ὁ πιστεύων ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ;

Μεγάλη ἀληθῶς ἡ δύναμις τῆς πίστεως ταύτης! ὁτοῦτο ἡ πρᾶξις εἶνε συνέπεια τῆς πίστεως. Πόσον λοιπὸν κοῦφοι εἶνε ἐκεῖνοι, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι μόνη ἡ ἠθικὴ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρκεῖ ἄνευ τῆς πίστεως εἰς τὸ δόγμα, καὶ πόσον καταδικαστέοι εἶσιν οἱ κρίνοντες ἐπιπολαίως καὶ ἀμαθῶς καὶ ψέγοντες τοὺς θρησκευτικοὺς ἀγῶνας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν δογμάτων τῆς πίστεως. Ἄνευ τῆς πίστεως εἰς τὸ δόγμα ἡ ἠθικὴ τοῦ Εὐαγγελίου ἀποβάλλει πᾶν κῦρος καὶ δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ἀναπλάσεως τῆς ἀνθρωπότητος τόσον, ὅσον καὶ τὰ πολυάριθμα φιλοσοφικὰ συστήματα ἠδυνήθησαν νὰ συντελέσωσι πρὸς τοῦτο ἄνευ τοῦ χριστιανισμοῦ.

Καὶ λοιπόν, ἐξ ὧν ἀνωτέρω ἐρρέθησαν, καταφαίνεται, νομίζω, ἀρκούντως ὁπόση εἶνε ἡ σπουδαιότης τῆς πίστεως ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι ἡ πίστις αὕτη εἶνε τὸ Θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας

Ἱερόθεος Μητρόπουλος
Ἱεροκήρυξ Ἀττικῆς.

Ὁ ἐγγράφων συνδρομητὴν τινα δύναται νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν ἀγγελίαν πρὸς τὸν Σύλλογον καὶ ἐντὸς ἀνοικτοῦ φακέλου μὲ 5 λεπτῶν γραμματόσημον.

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΠΛΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ΚΑΡΔΙΑΣ, ΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΩΤΑΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΠΡΟΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΜΕΝΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΧΕΞΙΑΣ.

Κύριε συντάκτα τῆς «Ἀναπλάσεως».

Ἡ παροῦσα διατριβὴ πραγματεύεται περὶ ζητήματος σπουδαιοτάτου, ἀνήκοντος μεταξὺ τῶν ἀντικειμένων τῆς ἡμερησίας, ὡς λέγουσι, διατάξεως, ἤτοι πραγματεύεται περὶ τῶν αἰτίων τῆς σήμερον μαστιζούσης τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν ἠθικῆς κακοξίας καὶ περὶ τῶν μέσων τῆς τούτων ἄρσεως. Ἐὰν εὕρητε αὐτήν, ἐνέχουσάν τι ἄξιον λόγου, παρακαλῶ ὅπως τὴν δημοσιεύσητε ἐν τῷ ἀξιολόγῳ ὑμῶν Περιοδικῷ, ὅπερ ἔχετε τὴν καλωσύνην νέ μοι ἀποστέλλητε.

Δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως, κύριε συντάκτα, ὅτι ἡ ἡμετέρα Κοινωνία ἔφθασεν ἐπ' ἐσχάτων εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως Δὲν παρέρχεται ἡμέρα χωρὶς ν' ἀκούσωμεν καὶ χωρὶς ν' ἀναγνώσωμεν ἐν ταῖς ἐφημερίσι σωρείαν αὐτοκτονιῶν, ἐμπρησμῶν, κλοπῶν, λῃστειῶν, λωποδυσιῶν, φόνων, ἀπαγωγῶν καὶ ἄλλων φοβερῶν ἐγκλημάτων, ἅτινα φρίκην ἐμποιοῦσιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ταῦτα ἀκουόντων ἢ ἀναγινωσκόντων. Οἱ φόνοι μάλιστα, οἱ ἐν Ἑλλάδι καθ' ἑκάστην διαπραττόμενοι, ὑπερβαίνουσι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τοὺς παρὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ αὐτοῖς ἔτι τοῖς βαρβαρωτάτοις, συμβαίνοντας. Ποῦ ἠκούσθη πρὸς Θεοῦ ἐν ἑτέρῳ ἔθνει, μόλις ἀριθμοῦντι πληθυσμὸν 2 000,000 ἀνθρώπων, νὰ φονεύωνται καθ' ἑκάστην κατὰ μέσον ὅρον 5—6 ἄτομα; Ποῦ ἄλλαχοῦ ἠκούσθη μεταξὺ 2,000,000 κατοίκων νὰ ἐκλείπωσι κατ' ἔτος περὶ τὰς 2000 ἕνεκα δολοφονιῶν; Οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ εἰμὴ μόνον ἐν Ἑλλάδι. Φρίκη καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον, ὅταν συλλογισθῇ ἐπισταμένως τὰς συνεπείας τοιούτου φοβεροῦ ὀλέθρου. Ἡ ἀπώλεια 2000 κατ' ἔτος δολοφονουμένων συνεπάγεται τὴν κατ' ἔτος φυλάκισιν ἢ τὴν φυγάδευσιν ἑτέρων 2000 δολοφόνων, ἑπομένως συνεπάγεται κατ' ἔτος, ἂν ὄχι τὴν τελείαν καταστροφήν, τοὐλάχιστον τὴν σπουδαιοτάτην ζημίαν 4000 οἰκογενειῶν, ἀναγκαζομένων νὰ στερηθῶσι τῶν ἑαυτῶν συντηρητῶν καὶ προστατῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ πατρὶς στερεῖται κατ' ἔτος 4000 ἀνδρῶν ἕνεκα δολοφονιῶν. Πόσον δὲ αὕτη μεγάλως ἐντεῦθεν ζημιοῦται, εὐκόλως δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ, ἐὰν ἀναλογισθῇ ὅτι οἱ τετρακισχίλιοι οὗτοι, οἱ ἄχρηστοι τῇ πατρίδι ἀποβαίνοντες, ἀνήκουσι συνήθως εἰς τὴν ῥωμαλεωτέραν καὶ παραγωγικωτέραν ἡλικίαν, καθ' ἣν ἠδύναντο καὶ τὸν πληθυσμὸν σπουδαίως νὰ ἐπαυξήσωσιν, οἰκογενειάρχαι γινόμε-

νοι, καὶ τὸ ἔδαφος νὰ καλλιεργήσωσι καὶ τὴν βιομηχανίαν νὰ προαγάγωσι καὶ τὸ κράτος ὡς στρατιῶται νὰ περιφρουρήσωσιν ἢ ἄλλως πως νὰ ὠφελήσωσιν. Ἐὰν δέ τις πρὸς τούτοις ἀναλογισθῇ ὅτι πολλάκις αἱ δολοφονίαι ἔχουσιν αἰτίας ὅλως ἀσημάντους ἢ καὶ γελοίας, ὡς λόγον χάριν τὴν ἀποκοπὴν ἑνὸς σύκου, τὴν καθυστέρησιν μιᾶς δεκάρας, ἢ ἐν ἁπλοῦν στραβοκύταγμα, κινδυνεύει, μὲ τὴν ἀλήθειαν, νὰ παραδεχθῇ ὅτι θεομηνία τις ἐπέπεσε κατὰ τοῦ ταλαιπώρου τούτου ἑλληνικοῦ λεγομένου ἔθνους.

Τούτων οὕτως ἐχόντων δικαίως ὁ συντάκτης τῆς «Ἀκροπόλεως» ἤρωτα τὸ ζήτημα, «Τίς ἄρα ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης ἡμῶν ἠθικῆς κακεξίας καὶ τίνα τὰ μέσα τῆς ταύτης θεραπείας». Τὸ ζήτημα τοῦτο, ὂν ἓν ἐκ τῶν σωστικωτάτων τῆς πολιτείας ζητημάτων, (διότι ἅπτεται ἀμέσως τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς) πρέπει νὰ ἐξετασθῇ ὑφ' ὅλας τὰς ὄψεις. Ἕκαστος πολίτης ὀφείλει νὰ εἴπῃ ἐλευθέρως τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ὅπως ἐκ τῆς συζητήσεως τῶν διαφόρων γνωμῶν εὑρεθῇ ἡ ἀλήθεια. Τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἠθικῆς ἡμῶν καταστάσεως ἔπρεπε καθ' ἡμᾶς νὰ προσχθῇ παντὸς ἑτέρου ζητήματος ἐν ταῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ βουλευτηρίου συζητήσεσιν. Οἱ πατέρες τοῦ Ἔθνους πρὸ παντὸς ἄλλου ἔπρεπε νὰ βουλεύωνται περὶ βελτιώσεως τῆς ἠθικῆς ἡμῶν καταστάσεως, ἧς ἄνευ ἀποβαίνουσι μάταια πάντα τὰ ἄλλα βουλεύματα καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι νομοθετικαὶ αὐτῶν διατάξεις καὶ ἀποφάσεις.

Μέχρι τοῦδε πολλοὶ ἀξιότιμοι καὶ φιλοπάτριδες κύριοι ἐδήλωσαν ἐν διαφόροις ἐφημερίσι, καὶ μάλιστα ἐν τῇ Ἀκροπόλει, τὴν ἑαυτῶν γνώμην περὶ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήματος. Καὶ οἱ μὲν ἀπέδωκαν τὴν ἠθικὴν ἡμῶν κακεξίαν εἰς τὴν ἔλλειψιν θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς, οἱ δὲ εἰς τὴν ἔλλειψιν ὀρθῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας, αἱ δὲ εἰς τὴν ὑφισταμένην ὁπλοφορίαν, οἱ δὲ εἰς τὸ ἐπικρατοῦν πολιτικὸν σύστημά, οἱ δὲ ἀλλαχοῦ. Ἆρα κατὰ τοὺς μὲν θεραπεύεται τὸ κακὸν διὰ τῆς θρησκευτικῆς μορφώσεως τοῦ λαοῦ, κατὰ τοὺς δὲ διὰ ὀρθοτέρας ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας, κατὰ τοὺς ἄλλους διὰ τῆς ἤρσεως τῆς ὁπλοφορίας ἢ διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐπικρατοῦντος πολιτικοῦ καὶ διοικητικοῦ συστήματος. Ἡμεῖς χωρὶς ν' ἀρνηθῶμεν τὴν ἐν πολλοῖς ὀρθότητα τῆς γνώμης τῶν τελευταίων, συντασσόμεθα μᾶλλον τῇ γνώμῃ τῶν πρώτων, ἣν θέλομεν πειραθῇ νὰ διατυπώσωμεν σαφέστερον καὶ συστηματικώτερον.

Καθ' ἡμᾶς ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς ἠθικῆς ἡμῶν ἐξαχρειώσεως εἶναι ἡ ἑξῆς: Ἐξετοπίσθη ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος, ἐφ' οὗ στηρίζεται τὸ ἠθικὸν οἰκοδόμημα, ἤτοι ἐξετοπίσθη ὁ Θεὸς ἐκ τῆς καρδίας τῶν πολιτῶν, ἕνεκα τῆς παραμελήσεως τῆς θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων. Ἆρα καὶ τὸ κυριώτερον μέσον τῆς ἤρσεως τῆς ἠθικῆς κακεξίας εἶναι καθ' ἡμᾶς τὸ ἑξῆς: «Ἐπάνοδος τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ ἠθικοῦ οἰκοδομήματος εἰς τὴν θέσιν του· ἤτοι ἐνθρόνισις τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πολιτῶν, διὰ καταλλήλου θρησκευτικῆς τῶν νέων ἀνατροφῆς.

Ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτοῦ καὶ προστασίαν τὰς ὑψίστας ἰδέας ἤ τὰ διάφορα εἴδη τοῦ ἀγαθοῦ, τουτέστι τὴν ἀγάπην, τὴν τιμήν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν σωφροσύνην καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετάς, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ἠθικὸν οἰκοδόμημα πάσης κοινωνίας, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ εὐδαιμονία παντὸς ἔθνους καὶ παντὸς ἀτόμου. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῆς διανοίας αὐτοῦ καὶ τῆς καρδίας τὸν Θεόν, τότε θέλει συναφαιρεῖται κατ' ἀνάγκην καὶ τὴν περὶ μελλούσης ζωῆς, ἑπομένως καὶ τὴν περὶ μελλούσης ἀνταποδόσεως κατὰ τὰ ἑκάστου ἔργα πίστιν. Θηρεύφυχος δὲ γινόμενος, θέλει θεωρεῖ ἅπασαν τὴν τοῦ ἀνθρώπου ὕπαρξιν περιοριζομένην ἐντοῦθα ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ ἄθεος δὴ ἢ ἄθρησκος ἄνθρωπος, ἑπομένως ὁ μὴ παραδεχόμενος ψυχὴν ἀθάνατον καὶ μέλλουσαν ἀνταπόδοσιν, οὐδένα εὑρίσκει λόγον νὰ ὑπακούῃ εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, τὴν ἐπιτάττουσαν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀγαθοῦ. Ἀφοῦ, λέγει, οὐν ὑπάρχει Θεός, ἀφοῦ οὐν ὑπάρχει ψυχὴ ἀθάνατος καὶ μέλλουσα ἀνταπόδοσις, πρὸς τί νὰ μὴ ἀπολαμβάνω δι' οἱουδήποτε μέσου τὰς ἡδονὰς τοῦ παρόντος βίου, εἰς ὃν περιορίζεται ἡ ὕπαρξίς μου; Διὰ τί νὰ μὴ κλέπτω, ὅταν οὐν ἔχω τὰ μέσα τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεώς μου; Διατί νὰ μὴ ἀτιμάζω τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον μου, ὅταν αἰσθάνωμαι ὄρεξιν καὶ εὑρίσκω τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν; Διατί νὰ μὴ φονεύω τὸν ἐχθρόν μου, κατὰ τοῦ ὁποίου ἡ καρδία μου εἶναι ἐξηρεθισμένη; Τιμή, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, φιλανθρωπία καὶ πᾶν ὅ,τι καλεῖται ἀρετή, εἶναι ἄφρονες ἔννοιαι, ὅλως κενὰ μηδεμίαν πραγματικὴν ὑπόστασιν ἔχουσαι καὶ οὐδεμιᾶς ἰσχυρᾶς ἀνυπάρκτου τυγχάνουσαι τῆς ἐπιβλέψεως καὶ προστασίας. Ἐμπρὸς λοιπόν, φάγωμεν καὶ πίωμεν· αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. Οἱουδήποτε ἔργον καὶ ἂν πράξωμεν ἐντοῦθα, οὐδένα ἔχομεν νὰ φοβηθῶμεν εἰμὴ τὸν νόμον. Ὅλη ἄρα ἡ προσοχή ἡμῶν πρέπει νὰ ἦνα ἐστραμμένη εἰς τὸ πῶς νὰ διαφύγωμεν τὴν ἐκ τοῦ νόμου τιμωρίαν. Τοιαῦτα λέγει καθ' ἑαυτὸν καὶ οὕτω δικαιολογεῖ τὰς

κακάς του πράξεις ὁ ἄθεος καὶ ὁ θνητόψυχος ἄνθρωπος, ὁ μηδεμίαν προσοχὴν δίδων εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, θεωρῶν αὐτὴν ὡς φυσικήν τινα κατάστασιν, προελθοῦσαν ἐξ ἐπικρατουσῶν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν.

(Ἀκολουθεῖ)

Ἀριστείδης Κ. Σπαθάκης

ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΑΠΙΣΤΙΑ

Α'.

Πιστός, ἄπιστος! τὰς δύο ταύτας λέξεις φέρουσι πάντοτε ἀνὰ στόμα οἱ θεολόγοι καὶ πληρικοὶ καὶ ἐν γένει πάντες οἱ μὴ περὶ τὴν θρησκείαν ἀδιάφοροι, τὸν πιστὸν ἀσπαζόμενοι καὶ τιμῶντες, τὸν δὲ ἄπιστον μισοῦντες καὶ ἀποστρεφόμενοι. Ἀληθῶς βαρυτάτη εἶνε ἡ κατηγορία τῆς ἀπιστίας, καὶ μάλιστα δι' εὐσεβεῖς ψυχὰς ἡ ἰδέα ὅτι ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος, εἰς ὃν αὗται εἶχον πλήρη πεποίθησιν, εἶνε ἄπιστος εἶνε λίαν βασανιστική. Ἀλλ' ἐπίσης βαρυτάτη εἶνε ἡ μομφή, ἣν ἐπισύρουσι καθ' ἑαυτῶν ὅσοι, μὴ ἔχοντες τὴν ἀπαιτουμένην σύνεσιν, δὲν δύναται νὰ διακρίνωσι τὴν πραγματικὴν ἀπιστίαν ἀπὸ τῆς φαινομένης, καὶ ἀκρίτως κατηδικάζουσιν ὡς εὐσεβεῖς τοὺς μὴ ὄντας τοιούτους.

Ἀλλὰ τίς εἶνε ὁ πιστός; Βεβαίως ὁ ἔχων πίστιν· τίς δὲ ὁ ἐπίμεμπτος ἄπιστος; οὐχὶ ὁ μὴ ἔχων, ὁ στερούμενος πίστεως, διότι ἐνδεχόμενον εἶνε νὰ στερῆται τις πίστεως, διότι δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεως αὐτοῦ, καὶ ἑπομένως δὲν εἶνε δίκαιον νὰ θέλῃ τις νὰ ψέξῃ τὸν τοιοῦτον ἄπιστον· ἀλλ' ἐκεῖνος εἶνε πράγματι ἄπιστος, ὅστις ἐδύνατο μὲν νὰ ἔχῃ τὴν πίστιν, ἀλλὰ δὲν θέλει, ἀρνεῖται καὶ ἀποκρούει αὐτήν. Ἀλλὰ πρὸς διάκρισιν τῶν πράγματι πιστῶν καὶ ἀπίστων ἀνάγκη νὰ μάθωμεν, τί εἶνε πίστις, ποῦ ἔγκειται τὸ ἀναγκαῖον αὐτῆς καὶ τί δύνατται νὰ γείνῃ αἴτιον, ὥστε νὰ ἀποβάλῃ τις τὴν πίστιν. Καὶ πρῶτον πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν καλῶς ὅτι ἡ πίστις ἀναφέρεται εἰς ὑποκείμενα τὰ ὁποῖα δὲν γνωρίζομεν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως. Τὰ ὅρια τῆς πίστεως καταλήγουσιν ἐκεῖ, ὅπου ἄρχονται τὰ ὅρια τῆς ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως γνώσεως. Ὁ διδάσκαλός μου, π. χ. μοὶ λέγει ὅτι ἐν Ἐλβετίᾳ ὑπάρχουσι τὰ ὕψιστα ὄρη τῆς Εὐρώπης· πιστεύω τοῦτο, ἀλλὰ δὲν τὸ γνωρίζω αὐτὸς ἐγώ· τοῦτο μόνον γινώσκω, ὅτι ἐκεῖνος μοὶ τὸ εἶπε, καὶ ἐπειδὴ ἔχει πεποίθησιν εἰς ὅ,τι μοὶ λέγει, τὸ πιστεύω ὡς ἀληθὲς καὶ πραγματικόν. Ἀκολούθως μεταβαίνω εἰς τὴν Ἐλβετίαν καὶ βλέπω ἰδίοις ὄμμασι τὰ ὄρη αὐτῆς. Ἅμα ἐπληροφορήθην ἰδίαις αἰσθήσεσιν, ὅτι ὄντως ὑπάρχουσι τὰ ὄρη, περὶ ὧν μοὶ εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἀμέσως ἡ ἠθικὴ πίστις ἐπαυσε, καὶ τὸν τόπον αὐτῆς κατέλαβεν ἡ γνῶσις· ἄρα ἡ ἠθικὴ πίστις προάγεται εἰς γνῶσιν. Ἀγνοῶ ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ὁ ἀστρονόμος ἐξερευνήσας καὶ ἀνακαλύψας τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς ἐπιστήμης, μετέδωκε καὶ εἰς ἐμὲ ὅπερ εὗρεν. Ὀφείλω ἐξάπαντος νὰ πιστεύω εἰς αὐτόν, καθόσον στεροῦμαι ἱκανότητος πρὸς τὴν περὶ τούτου ἔρευναν καὶ ἀντίληψιν. Ἐὰν ὅμως κατόπιν παρουσιασθῶ καὶ ἐγὼ διὰ τῶν ἀπαιτουμένων μέσων καὶ διὰ τῆς ἰδίας ἐρεύνης καὶ φθάσω εἰς τὸ αὐτὸ ἐξαρόμενον, τότε παύω πλέον ἀπὸ τοῦ νὰ πιστεύω, διότι γινώσκω, ἔχω συνείδησιν τῶν περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης ἀποδεικτικῶν λόγων, καὶ ἡ γνῶσίς μου καθιστᾷ περιττὴν τὴν προτέραν πίστιν. Οὕτως ἡ πίστις χωρεῖ ἐκεῖ, ὅπου ἐλλείπει ἡ ἰδία γνῶσις. Ἀλλὰ διατί πιστεύω εἰς τὸν διδάσκαλον ὅ,τι μοὶ λέγει περὶ τῶν ἐν Ἐλβετίᾳ ὀρέων, καὶ εἰς τὸν ἀστρονόμον ὅ,τι μοὶ λέγει περὶ τῆς περὶ τὸν ἥλιον περιστροφῆς τῆς γῆς; Ὑπάρχει τι ἐν ἐμοί, ὅπερ με ἀναγκάζει νὰ πιστεύσω εἰς ἀμφοτέρους. Τὸ ποῖον; Ἡ συνείδησις τοῦ ὅτι ὁ εἷς δὲν θὰ ἦτο ἀληθὴς διδάσκαλος, οὐδ' ὁ ἕτερος ἀληθὴς ἀστρονόμος, ἐὰν εἰς τὸν πρῶτον ἔλειπον αἱ γεωγραφικαὶ γνώσεις, εἰς δὲ τὸν δεύτερον αἱ ἀστρονομικαί, οὐδέτεροι δὲ πάλιν θὰ ἦσαν ἀληθινοὶ καὶ ἑπομένως οὐδὲ χρηστοὶ καὶ τίμιοι ἄνθρωποι, ἐὰν εἶχον μὲν τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐπιστήμην, ἐμὲ δὲ ἐξηπάτων· διὸ καὶ πιστεύω ἀδιστάκτως εἰς αὐτούς. Τοῦτο ἀποκαλοῦμεν ἠθικὴν ἢ πνευματικὴν ἀνάγκην, δι' ἣν ἀποδέχεται καὶ κατέχει τις ὡς ἀληθὲς πᾶν ὅ,τι οὐδ' ἐπίσταται, οὐδὲ γινώσκει ἐξ ἑαυτοῦ. Ἡ πνευματικὴ ὅμως αὕτη ἀνάγκη, ἵνα ὑπάρχῃ εἰς ἐμὲ μόνον, ἢ εἰς ὅλους ἐν γένει τοὺς ἀνθρώπους, τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἀληθείας, ἣν πρόκειται νὰ πιστεύσῃ τις. Ὅταν π. χ. ἐκεῖνο, ὅπερ πιστεύω, δὲν περιέχῃ καθολικήν τινα ἀλήθειαν, ὁ λόγος τῆς πίστεώς μου εἶναι ἀτομικός, ἀποβλέπει μόνον ἐμέ. Οὕτως εἰς τὸν εἰλικρινῆ καὶ δεδοκιμασμένον φίλον μου δίδω ἀπόλυτον πίστιν διὰ πᾶν ὅ,τι οὗτος μοὶ παραδίδει ὡς ἀληθὲς καὶ βέβαιον. Τοῦτο δι' ἐμὲ τὸν φίλον του εἶνε πνευματικὴ ἀνάγκη, ἣν δὲν δύναμαι νὰ ἀποφύγω χωρὶς νὰ ἁμαρτήσω· διὰ τοὺς λοιποὺς ὅμως ἀνθρώπους ἡ ἀνάγκη αὕτη δὲν ὑφίσταται, καὶ ἄδικον καὶ παράλογον θὰ ἦτο, ἐὰν τὴν ἀπόλυτον πίστιν, ἣν ὀφείλω νὰ ἔχω ἐγὼ εἰς τὸν φίλον μου, ἀπαιτοῦν νὰ ἔχωσι καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, ἢ ὠργιζόμην ἐναντίον αὐτῶν, ὅτι δὲν πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν καὶ δὲν παραδέχονται ὡς ἀληθῆ τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ.

Τὸ ὅτι ὑπάρχει Θεός· τὸ ὅτι εἶνε πανάγαθος καὶ παντοδύναμος· τὸ ὅτι ὁ κόσμος εἶνε ἔργον αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς διακοσμεῖ καὶ κυβερνᾷ

τὰ πάντα διαπρῶν αὐτὰ ἐν πλήρει τάξει καὶ ἁρμονίᾳ, ταῦτα πιστεύει τις, ἀλλὰ δὲν γινώσκει, καθὼς γινώσκει πάνθ' ὅσα διὰ τῶν αἰσθήσεων κατανοοῦνται· καὶ ὅμως διὰ τὴν εἰς τὸ ἀγαθὸν σπεύδουσαν καὶ κατευθυνομένην ψυχήν, ἥτις διά τε τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας ὑπερίπταται τῶν γηΐνων καὶ ἁψαῦται ὑπεράνω τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν φαινομένων, ἡ περὶ Θεοῦ ἔννοια εἶνε τοσοῦτον ἀληθὴς καὶ βεβαία, ὡς ἐὰν ἦτο ὁ Θεὸς ὁρατὸς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς, βεβαιοτέρα παντὸς αἰσθητοῦ ἀντικειμένου, ὅπερ βλέπει ἢ ἀκούει ἢ ἅπτεται διὰ τῶν χειρῶν. Ἡ τοιαύτη ψυχὴ δὲν διαφέρει τῆς ἱερᾶς ἐκείνης τοῦ μαθητοῦ τοῦ Κυρίου, ἥτις πλήρης πίστεως πρὸς τὸν θεῖον Διδάσκαλον ἀναφωνεῖ· Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς· ἀπαγγέλλομεν ἡμῖν». Ἀλλὰ καὶ ἡ ἁπλοϊκὴ καὶ ἀφελὴς ψυχή, ἥτις ἀδυνατεῖ μὲν νὰ ἀνυψωθῇ διὰ τῆς διανοίας εἰς τὰ ὑπερκόσμια, πλὴν ἐξαγγέλλονται ταῦτα ἐσωτερικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, ἢ εὑρίσκει γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ, ὅπερ πιστεύει ὡς ἀληθὲς καὶ τὴν ἀλήθειαν λέγει, οὐδεμιᾶς ἀποδείξεως περὶ τῆς ἀληθείας τούτων ἀνάγκην ἔχει, ἀλλ' ἀδιστάκτως ἀποδέχεται ταῦτα καὶ ἰσχυρῶς διακατέχει καὶ μέχρι θανάτου ἀγωνίζεται ὑπὲρ τοῦ κύρους αὐτῶν. Ἀλλὰ διατί καὶ ἐκείνη ἡ πεφωτισμένη, καὶ αὕτη ἡ ἁπλοϊκὴ ψυχὴ πιστεύουσι περὶ τῆς ἀληθείας καὶ πραγματικότητος αὐτῶν; Διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι διὰ τῆς πίστεως καὶ ἀποδοχῆς αὐτῶν πληροῦται ἡ ὑψίστη πνευματικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφαίρεσον πρὸς στιγμὴν ἀπὸ τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὄντων, τοῦ κυβερνώντος τὸν κόσμον, τοῦ παντοδυνάμου, τοῦ ἁγίου, τοῦ δικαίου κριτοῦ, τοῦ ἀμείβοντος μὲν τὴν ἀρετήν, τιμωροῦντος δὲ τὴν κακίαν, καὶ παραχρῆμα ὁ κόσμος ἀποβαίνει δι' αὐτὸν χάος ἀνεξήγητον, ἡ δημιουργία αὐτοῦ ἄσκοπόν τι συμβεβηκὸς καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος παίγνιον τύχης, ὃν ἄθλιον, ἐλθὸν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα βασανισθῇ. Ἀπόδος αὐτῷ τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀμέσως καταλάμπεται ὑπὸ θείου φωτός, ἔχει ἐνώπιόν του δημιουργίαν σοφὴν καὶ διάταξιν σκόπιμον τοῦ πνεύματος, ἴδιον δὲ προορισμὸν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἀγαθοῦ, τὸν πλήρωσιν τοῦ θείου θελήματος καὶ τὴν διὰ ταύτης ἐξομοίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν δημιουργόν του.

Ἡ ἔννοια λοιπὸν τοῦ Θεοῦ εἶνε διὰ τὸν ἄνθρωπον πνευματικὴ ἀνάγκη τοσοῦτον ἀναγκαία, ὅσον ἡ τροφὴ διὰ τὸ σῶμα· ἡ ἀνάγκη δ' αὕτη δὲν ἔρχεται ἔξωθεν ἄκοντος τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' εἶνε ἐσωτερική, πηγάζουσα ἐξ αὐτῆς τῆς ἰδίας αὐτοῦ θελήσεως. Εἶνε δὲ τοσοῦτο προσφιλὴς καὶ πολύτιμος ἡ περὶ Θεοῦ αὕτη ἔννοια, ὥστε ἐνί· οὐδεμιᾶς ὁλικῆς ἀμοιβῆς ἡ συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου ἤθελε συγκατατεθῆ νὰ ἀνταλλάξῃ αὐτήν. Τοῦτο δὲ λέγεται πιστεύειν εἰς τὸν Θεόν. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι τὴν ὑψίστην ταύτην περὶ Θεοῦ ἔννοιαν δὲν ἔχει πλήρη καὶ τελείαν ὁ νοῦς ἡμῶν καὶ διὰ τοῦτο πᾶς ὁρισμὸς τοῦ Θεοῦ δὲν δύναται νὰ εἶνε ἢ ἀνάλογος τῆς περὶ αὐτοῦ ἐννοίας ἡμῶν, ἀτελὴς δηλαδὴ καὶ αὐτός, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἡ ἀνθρωπίνη αὕτη ἀδυναμία εἶνε τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Τερτυλλιανὸς ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ αὐτοῦ λέγει· Ὁ ὑψηλότερος ὁρισμὸς τοῦ Θεοῦ εἶνε τὸ ἀδύνατον τῆς τελείας καταλήψεως αὐτοῦ· ἡ ἄπειρος αὐτοῦ μεγαλειότης, ἐνῷ τὸν ἀπακαλύπτει, συγχρόνως καὶ τὸν κρύπτει». Θέλεις νὰ γνωρίσῃς τὸν Θεόν; πίστευσον εἰς αὐτόν, ὅπως πιστεύῃς, ὅτι ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον ἀφοῦ πιστεύῃς, θὰ τὸν γνωρίσῃς. Μὴν ἀπέχει δὲ μακρὰν ἡμῶν. Ἡ ἐνδόμυχος αἴσθησις τὸν ἀποκαλύπτει· ὁ ἐσωτερικὸς ἡμῶν βίος μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ· σύμπαντα τὰ ἔθνη τὸν ἀναγνωρίζουσιν· ἡ καθολικὴ τῶν ὄντων κίνησις καὶ ζωὴ κηρύττουσι τὴν παντοδυναμίαν καὶ ἀγαθότητα αὐτοῦ· πᾶσα ἐπιστήμη, πᾶσα ἀνακάλυψις τῶν νόμων τῆς φύσεως, πᾶσα βιομηχανικὴ ἐπίνοια ἐμφανίζουσιν ὡς ἀφανεῖς ῥάφτρας τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ· ἡ ἁρμονία τοῦ κοσμοῦ ἡμῶν καὶ δοξάζει τὴν σοφίαν αὐτοῦ τὰ ἔξοχα πνεύματα ἀτενίζουσι καὶ στρέφονται πρὸς αὐτόν, ὡς πρὸς τὴν πηγὴν τῆς σοφίας των, ἐπιφάνεια ἀδιαλείπτως εἰς πᾶν γεγονός, ὅπερ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος· κατοικεῖ τέλος ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν καὶ συνδιαλέγεται μεθ' ἡμῶν διὰ τῆς συνειδήσεως, ἐπιδοκιμάζων μὲν τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις καὶ πράξεις ἡμῶν, ἀποδοκιμάζων δὲ καὶ τιμωρῶν τὰς πονηράς. Πάντα ταῦτα εἶνε ἀκαταμάχητοι ἀποδείξεις, ἐφ' ὧν δύναται νὰ στηρίζηται ἡ πρὸς Αὐτὸν πίστις ἡμῶν. (ἀκολουθεῖ)

Δ. Μαρίνος.

* * *

Ὄχι μόνον ὁ καταβάλλων τὰ πνευματικά του κεφάλαια, ἀλλὰ καὶ ὁ καταβάλλων ἐγκαίρως τὴν συνδρομήν του καὶ ὁ συντελῶν πρὸς ἐγγραφὴν ἕττω καὶ ἑνὸς μόνου συνδρομητοῦ εὐκολύνει καὶ προάγει τὰ καλὰ ἔργα τοῦ Συλλόγου.

* * *

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΕΝΕΑΣ.

ΔΡΑΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩι ΣΚΟΠΩι ΤΟΥΤΩι.

Ὅτε κατὰ τὰ μέσα τῆς ιδ'. ἑκατονταετηρίδος ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης, τῆς ὁποίας ἐπὶ ἱκανὰς ἑκατονταετηρίδας ἐγχρησίμευεν ὡς προπύργιον, ὑπέκυψεν εἰς τὴν εἰσβολὴν τῶν Ὀθωμανῶν, σὺν τῇ ἐλευθερίᾳ ἐφυγαδεύθησαν καὶ τὰ γράμματα· οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους, προσελκόντος τοῦ Μιχαὴλ Χρυσολωρᾶ καὶ τοῦ Γεωργίου Πλήθωνος, κατέφυγον εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔνθα διδάσκοντες τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μετήγγισαν τὰ ἑλληνικὰ φῶτα καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν καὶ τὸν πολιτισμόν. Συνέβη τότε εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας ὅ,τι συμβαίνει εἰς τὰ ὑψηλότερα χωρία, τὰ ὁποῖα, κατερχομένων τῶν ὑδάτων εἰς τὰς πεδιάδας, ἀποξηραίνονται, ἐνῷ αὗται γονιμοποιοῦνται. Ἐν τῇ νῦν ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἐξαιρέσει τῶν Ἰονίων Νήσων καὶ τῶν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ὅπου ἐφ' ὅσον ἦσαν οἱ Ἕνετοὶ τὰ γράμματα ἐδιδάσκοντο ἐλευθέρως, εἰς τὰ λοιπὰ μέρη μόνον ἐν ταῖς Μοναῖς εἶχον καταφύγιον, ἐν δὲ ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις ἐν κρυπτῇ καὶ παραβύστῳ ἰδίᾳ τὴν νύκτα ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἐξ οὗ καὶ τὸ δημώδες ᾆσμα: «Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου νὰ περπατῶ, νὰ πηγαίνω στὸ Σχολειό, νὰ μαθαίνω γράμματα, τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα». Οὕτω μέχρι τῆς ιζ'. ἑκατονταετηρίδος σκότος καὶ ἀμάθεια ἐπεκράτει καθ' ὅλα τὰ μέρη ὅσα διετέλουν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Ἀπὸ δὲ τοῦ ιζ'. αἰῶνος, ὅτε ἡ ἐλευθερία ἤρχισε νὰ ὑποφώσκῃ εἰς τὰ ὄρη διὰ τῶν ἁρματωλῶν, ἤρχισαν καὶ τὰ γράμματα ν' ἀναφαίνωνται δημοσίᾳ. Τότε συνεστήθησαν αἱ Σχολαὶ τῆς Πάτμου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Σμύρνης, τῆς Χίου, τῶν Κυδωνιῶν, ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Σχολὴ τῆς Δημητσάνης. Ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐκ πεντήκοντα καὶ ὀκτὼ ἀρχιερέων, οἵτινες κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας προῆλθον ἐκ τῆς Σχολῆς τῆς Δημητσάνης, οἱ τεσσαράκοντα κατήγοντο ἐκ τοῦ δήμου Δημητσάνης, καὶ πάλιν ἐκ τούτων τριάκοντα καὶ τρεῖς ἐξ αὐτῆς τῆς νῦν πρωτευούσης τοῦ δήμου, ἐξάγομεν ὅτι ἡ Σχολὴ τῆς Δημητσάνης εἶναι ἀρχαιοτάτη, διότι ὅπως προέλθωσι τριάκοντα καὶ τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐκ μιᾶς κωμοπόλεως, πρέπει νὰ παρῆλθον ἱκαναὶ ἑκατονταετηρίδες, καὶ τόσῳ μᾶλλον εἶναι τοῦτο ἀληθές, καθ' ὅσον πολλοὶ ἀρχιερεῖς φέρουν τὸ αὐτὸ ἐπώνυμον, δὲν εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι μία οἰκογένεια παρῆγε κατὰ συνεχῆ σειρὰν ἑξήκοντα πρόσωπα. Ἡ Σχολὴ τῆς Δημητσάνης εἰς τοὺς παλαιοτέρους χρόνους ἦτο ἐν τῇ παρακειμένῃ τῇ πρωτευούσῃ τοῦ δήμου Μονῇ, τῇ ἐπιλεγομένῃ μέχρι σήμερον «Μονὴ τοῦ Φιλοσόφου», τῆς ὁποίας ὁ Κώδιξ ὁ σωζόμενος φέρει μὲν χρονολογίαν τὸ 1630, ἀλλ' εἶναι εἰλημμένος ἐξ ἄλλου ἀρχαιοτέρου Κώδικος μὴ διασωθέντος. Πρὸς τὴν ἀρχαιοτέραν ἐπὶ τουρκοκρατίας εὐκλειαν τοῦ τόπου ἀποβλέποντες οἱ ἐν Πάτραις διαμένοντες καὶ ἐκ τοῦ δήμου Δημητσάνης ὁρμώμενοι συνέστησαν σωματεῖον ἀδελφότητος, σκοποῦν τὸ μὲν τὴν πνευματικὴν καὶ ἰδίᾳ τὴν θρησκευτικὴν διαμόρφωσιν τῆς νέας τοῦ δήμου γενεᾶς, τὸ δὲ τὴν παροχὴν ἐργασίας εἰς τὰς ἀπορωτέρας τάξεις, ὡς καὶ τὴν περίθαλψιν τῶν ἐνδεῶν καὶ ἀσθενῶν. Τὸ Καταστατικὸν τοῦ Σωματείου ἐγκριθὲν διὰ Β. Διατάγματος ἐδημοσιεύθη διὰ τοῦ τύπου μὲ ἐπίκλησιν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ τοῦ Κράτους καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐκ τοῦ αὐτοῦ δήμου καταγομένους.

Ἀνεξαρτήτως τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν τοῦ δήμου Δημητσάνης, ἃς μέλλει νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἡ σύστασις τοῦ Σωματείου, ἡ πραγμάτωσις τῆς ἰδέας περὶ συστάσεως τοιούτων Σωματείων ἐν γένει συντελεῖ σπουδαίως εἰς τὴν λύσιν τοῦ σπουδαιοτάτου παρ' ἡμῖν κοινωνικοῦ καὶ πολιτειακοῦ προβλήματος «πῶς δυνάμεθα ν' ἀνακόψωμεν τὸν ῥοῦν τῆς ἐγκληματικότητος, ἥτις κατακλύζει ὁσημέραι αὐξάνουσα τὸν τόπον». Ἐὰν ἦναι ἀληθὲς ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ἠθικῆς, ὅτι δὲ ἡ καλάρωσις τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος ἐπικρατεῖ εἰς πάντα τὰ στρώματα τῆς κοινωνίας παρ' ἡμῖν, ἰδίᾳ δὲ παρὰ τοῖς θεωρουμένοις ὡς μᾶλλον ἀνεπτυγμένοις διανοητικῶς, ἡ κατὰ δῆμους θρησκευτικὴ ἀνάπλασις ἔσεται κατ' ὀλίγον τὸ δραστικώτερον κατὰ τῆς νόσου φάρμακον.

Ἐρρήθη πρὸς παρηγορίαν τῶν θεωρούντων πολὺ ζοφερὰν τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτειακὴν ἡμῶν κατάστασιν ὑπὸ τὴν ἔπαψιν τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, ὅτι, ἐὰν ἐπλεόνασαν παρ' ἡμῖν τὰ ἐγκλήματα, ἀλλὰ δὲν φέρουσι τὸν εἰδεχθῆ ἐκεῖνον χαρακτῆρα, ὃν ἀπαντῶμεν εἰς ἄλλα ἔθνη. Ἐὰν ἐδημοσιεύοντο στατιστικοὶ πίνακες τῆς Ποινικῆς Δικαιοσύνης, ἤθελεν ἀποδειχθῆ ὅτι καὶ ἡ ἀνωτέρω παρηγορία δὲν εἶναι σπουδαία. Ἐν τῇ πόλει τῶν Καλαβρύτων ἐδολοφονήθη πρὸ δεκαετίας καὶ διὰ πελέκεως ἐν τῇ κοιτῶνί του πολίτης ἐπίσημος, ὅστις διὰ τὸν πλοῦτον ἦν εὐεργέτης καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν τῶν Καλαβρύτων, ὁ Ι. Παππαδόπουλος ἢ Βαλιμίτης. Ἐν Αἰγίῳ, οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἀπωλέσθη παῖς ἐντίμου οἰκογενείας, ὅστις μετὰ πολλὰς ἡμέρας εὑρέθη ἐν λάκκῳ ὑπογείῳ, ὅπου ὑπὸ συμμορίας δέσμιος ἐκρατεῖτο πρὸς ἀνηθίκους σκοπούς.

Πρό τινων μηνῶν παρομοία ἐγκληματικὴ πρᾶξις ἔλαβε χώραν ἔξωθεν τῆς αὐτῆς πόλεως Αἰγίου, ἔνθα εὑρέθη φονευμένος νέος, ὃν ἀπὸ ἡμέρας ἐζήτουν οἱ γονεῖς του. Ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τῶν Πατρῶν πρό τινων ἐτῶν ἀλλεπάλληλοι πράξεις

ὑπὸ τοιαύτας εἰδεχθεῖς περιστάσεις ἔλαβον χώραν κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ὁ πρό τινων ἐτῶν καρατομηθεὶς Πετιμεζᾶς, ἀφοῦ ἀπέκτεινε νεαρὰν ἐξ Αἰγύπτου ὑπηρέτριαν, ἣν ἐνυμφεύθη ὅπως νοσφισθῇ τὰ μικρὰ ἀποταμιεύματά της, ἀφοῦ ἐδολοφόνησαν ἐν Σύρῳ τὸν θερμαστὴν ἑνὸς τῶν ἀτμοπλοίων τῆς ἀτμοπλ. ἑταιρίας καὶ ἀποκρύψας ἐν κιβωτίῳ μετέφερε μετὰ τῶν ἄλλων πραγμάτων του εἰς τὸ ἀτμόπλοιον καὶ νύκτωρ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, ἐλθὼν εἰς Πάτρας καὶ προσληφθεὶς ὡς ὑπηρέτης ἔν τινι ἀγγλικῇ οἰκογενείᾳ, μίαν νύκτα, ἐνῷ ὁ οἰκοδεσπότης ἦτο οἰκογενειακῶς εἰς τὸ θέατρον, ἀπέκτεινε τὴν ὑπηρέτριαν, ἀφῃρέσεν ὅ,τι πολύτιμον ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ θέσας πῦρ ἐν αὐτῇ ἀνεχώρησεν. Ἐν Δημητσάνῃ, πρὸ δέκα περίπου ἐτῶν, ὁ σύζυγος μετὰ τῆς μητρός του ἀπέκτειναν τὴν σύζυγον, ὅπως τὴν κληρονομήσωσι. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος ἐν Στεμνίτσῃ ἡ σύζυγος μετὰ τοῦ ἐραστοῦ της ἀπέκτειναν τὸν σύζυγον. Ἐν Τριπόλει τῷ 1874 δύο μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου ἐδολοφόνησαν τὸν Γυμνασιάρχην, διότι δὲν τοὺς ἐπροβίβασεν εἰς ἀνωτέραν τάξιν. Ταῦτα καὶ τὰ εἰς τὰ πρόθυρα τῶν Ἀθηνῶν ὁμοίας φύσεως διαπραχθέντα τὸ παρελθὸν ἔτος ἐγκλήματα, μετὰ πολλῶν ἄλλων, ἅτινα δὲν τηρεῖ ἡ μνήμη, μαρτυροῦσιν, ὅτι οὐ μόνον κατὰ τὴν πληθὺν τῶν ἐγκλημάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ποιὸν αὐτῶν προδαίνομεν ὑπισθοδρομοῦντες ἠθικῶς δυσανάλογως πρὸς τὸν πληθυσμὸν τοῦ ἔθνους.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ ποιναὶ περιορίζουσι τὰ ἐγκλήματα, ὅτι ἐὰν κατορθωθῇ νὰ ἐμπνευσθῇ εἰς τὸν πολίτην ἡ πεποίθησις ὅτι διαπράττων ἔγκλημα, εἶναι ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ τοὺς νόμους τῆς δικαιοσύνης δυσκόλως ἤθελεν ἀποφασίσει νὰ προβῇ τις εἰς τοῦτο· ἀλλ' ὅσον τοῦτο εἶναι ἀληθές, τόσον ἀφ' ἑτέρου εἶναι βέβαιον, ὅτι οὐ μόνον τοιαύτη πεποίθησις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμβληθῇ εἰς τὸν πολίτην, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον συμβαίνει· ὁ μέλλων νὰ διαπράξῃ ἔγκληματικήν τινα πρᾶξιν, μᾶλλον εἶναι πεπεισμένος ὅτι θέλει διαφύγει τὴν ἐκ τοῦ νόμου ποινήν, καὶ εὐλόγως, διότι οὔτε ἡ Δικαιοσύνη κατορθοῖ νὰ ἴσταται πάντοτε ὑπεράνω τῆς κοινωνικῆς ἐν γένει καταστάσεως, παρασυρομένη καὶ αὕτη ἀπὸ τὸ κοινὸν ῥεῦμα, καὶ καθὸ ἔχουσα ἐκάστοτε πολεμίαν τὴν κοινωνίαν εἰς τὴν ἀκριβῆ τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν, καὶ ὁσάκις δὲ λειτουργεῖ ἐννόμως ἡ Δικαιοσύνη, ἐξουδετεροῦται πολλάκις εἰς τὰς ἀποφάσεις της διὰ τῆς πολλαχῶς πιεζομένης καὶ μὴ ἀντεχούσης εἰς τοὺς κομματικοὺς πειρασμοὺς κυβερνητικῆς ἀρχῆς. Διὰ τοῦτο εἴπομεν ὅτι ἡ σύστασις Σωματείων κατὰ δήμους, εἴτε καὶ στενοτέρας εἴτε καὶ εὐρυτέρας περιφερείας, σκοποῦντων τὴν θρησκευτικὴν διαμόρφωσιν τῆς νέας γενεᾶς καὶ τὴν παροχὴν ἐργασίας εἰς τὰς ἀπορωτέρας τάξεις, εἶναι δραστηριώτατον φάρμακον πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ.

Ἐν Πάτραις, τῇ 21 Μαΐου 1890.

Εὐθ. Καράκαλος.

ΑΡΝΙΟΝ ΑΙΟΙΙΑΑΝΙΙΘΕΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΙΝΗΝ ΤΟΥ

«Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; καὶ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέψει;»
(Ἱερεμίου η', 4)

Πρὸ 4 περίπου ἐτῶν οἱ ἐν Ἀθήναις Εὐαγγελικοὶ ἐνοικιάσαντες καὶ ἐν Πειραιεῖ αἴθουσάν τινα ἤρχισαν νὰ κηρύττωσι τὰς ἀρχὰς αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῆς ἕδρας τῆς αἰθούσης ταύτης, καὶ —ἐπειδὴ ἤκουεν ἐγινώσκετο αὕτη διὰ φυλλαδίων διανεμομένων δωρεάν. Ἄκαιρος νεανίας, ἀκαλλιέργητον θρησκευτικὸν ἔχων ζῆλον, περιέπεσον ὁ πρῶτος εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. Μετὰ τῆς μεγαλυτέρας δ' εἰλικρινείας ἀκροαζόμενος τῶν διδασκάλων αὐτῶν καὶ μελετῶν τὰς Γραφὰς καὶ ὀνομάζων ταῖς ἀρχαῖς αὐτῶν ἑρμηνεύων ἠκολούθησα ἐφ' ὅλην τριετίαν· ἀκριβῶς δὲ καὶ μέλος τῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας ἐγενόμην, καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Κυριακοῦ Σχολείου» εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ ἵδρυμα ἀνέλαβον. Τὴν διεύθυνσιν δὲ τῶν ἀρχῶν αὐτῶν ἔφερον τοῦ Κυρίου Θεοῦ καὶ τὴν καταπολέμησιν τῆς Ὀρθοδοξίας θέλημα Αὐτοῦ εἰργαζόμην ἐπιδεξιότατα μεταξὺ αὐτῶν εἰς τὴν προσηλυτισμὸν τῶν Ὀρθοδόξων καὶ τὴν καταπολέμησιν πολλῶν τῆς Ὀρθοδοξίας δογμάτων.

Καὶ καίτοι ἀρχὰς μὲν ἐγνώριζον εἰς κοίαν δόγμα ἀνῆκον οὗτοι, ὡς καὶ νῦν ἔτι πολλοὶ τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν· μετά τινας ὅμως μελέτας ἀνεῦρον ὅτι ὑπάρχουσι εἰς τὸ τῶν Διαμαρτυρομένων, εἰς τὴν Προτεστιαντικὴν ἐκκλησίαν, μίαν ἐκ τῶν πολυαριθμοτέρων αἱρέσεων τῶν Προτεστιαντῶν.

Οὐδένα σκοπὸν ἰδικὸν ἐπιδιώξας προσκαλεσθεὶς αὐτοῖς καὶ οὐδεμίαν ὑπέρχων εἰς τοῦτο μ' ἔμπασι. Τὸ διατί ὅμως προσκαλεσθεὶς αὐτοῖς θὰ εἴπω εὐθύς: Καταλείπων τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν τὰ πάντα ἐπιστεύομεν, ἐμεριμνῶν εἰ τὰ πάντα ἦσαν ἀλήθεια, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν· τότε δὲ πλέον εἰς ὅλας τὰς πράξεις μου ἤρχισα νὰ ζητῶ τὸν λόγον, τὸ διατί, καὶ νὰ ἐπιθυμῶ τὴν τῆς ἀληθείας ἀνεύρεσιν εἰς τὴν ψυχολογικὴν δὲ ταύτην κατάστασιν εὑρόντες με οὗτοι ἐδείχθησαν προθυμότατοι νὰ δίδωσί μοι διὰ τῆς τακτικῆς αὐτῶν διδασκαλίας τὸν λόγον, τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ὡς τὴν ἀλήθειαν ἀνακηρύττοντες, καὶ πᾶν

μὴ σύμφωνον αὐταῖς ὡς ψεῦδος, ὡς πλάνην, τὰς Ἱερὰς Γραφὰς πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἑρμηνεύοντες συμφέρον.

Ὅμως, καίτοι παρεδέχθην τὰς ἀρχὰς αὐτῶν καὶ προθύμως μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἔξω εἰργαζόμην καὶ μετὰ μεγίστου ζήλου, ἡ συνείδησίς μου δὲν ἦτο ἐπαναπεπαυμένη ἐπ' αὐτάς, ὡς μὴ εὑρίσκουσα τὴν ἀλήθειαν τελείως· διόπερ ἀμφεκυμαινόμην καὶ ἀμφεταλαντευόμην, ὥστε, ὅτε μοὶ ἐζητήθη λόγος παρά τε τῶν γονέων μου καὶ τῶν ἐφημερίων τῆς ἐνορίας ἡμῶν, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀπολογηθῶ, ἔχων τὴν συνείδησίν μου ἐντὸς ἀμφιβάλλουσαν, καίτοι εἶχον ὑπ' ὄψιν μου τὸ γραφικὸν τόδε· «ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος μετὰ πραότητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν» (Α'. Πέτρ. γ'. 15). Ἐπειδὴ δὲ προηγουμένως εἶχον ἴδει πολλά, ἅπερ προφανέστατα ἐδείκνυντο ὅτι ἦσαν ψεύδη, ἠδυνήθην ἐν τέλει νὰ εἴπω τοῖς ἐφημερίοις εἰλικρινῶς ὅτι ἀποχωρίζομαι τῆς πλάνης ταύτης, καὶ ἐπανέρχομαι εἰς τοὺς τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας κόλπους.

Ἔπεσον εἰς τὴν πλάνην. «Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται»; Ἀπεμακρύνθην τῶν κόλπων τῆς πατρικῆς μου Ἐκκλησίας ἀποστραφείς. «Μὴ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέψει»; Δύναμαι λοιπὸν καὶ ἐγὼ νὰ εἴπω κατὰ τὴν Χρυσοστόμου γλῶσσαν· «Ἀποστρέφω καλῶς, ὅθεν ἐξῆλθον κακῶς» (Εἰς τὴν παραβ. τοῦ Ἀσώτου). Ἐν τῇ ἐπιστροφῇ μου δὲ ταύτῃ νομίζω ὅτι ὀφείλω νὰ κάμω καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀληθείας πρὸς χαρὰν πάντων τῶν ὁμοδόξων καὶ ὁμογενῶν μου καὶ τὴν ἀπόπτυσιν τῆς πλάνης εἰς καταισχύνην καὶ ὄνειδος τῶν αὐτῆς ὀργάνων, καὶ ἵνα ἐν ταύτῳ κατανοήσωσιν οἱ πάντες ὅτι τὸ Διδασκαλεῖον αὐτῶν, εἶνε Διδασκαλεῖον πλάνης, λυμαντήριον τῆς ἀληθείας καὶ ὡς τοιοῦτον ἀποφεύγωσι.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν ὁμολογίαν ἀρκεῖ ἐνταῦθα τοῦτο μόνον νὰ εἴπω, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶνε ἡ μόνη ἀληθής· εἶνε ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἧς κεφαλὴ ὁ Χριστός.

Τὴν δ' ἀπόπτυσιν τῆς πλάνης ἐν ἔργοις μὲν ἔκαμον, ἤδη δὲ καὶ ἐν λόγοις συντομωτάτοις ὅσον ἔνεστι.

Θεωρῶ ὡς πλάνην τὴν διδασκαλίαν τῶν λεγομένων Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν, διότι τοιαύτη εἶνε, τοιαύτη ἀποδείκνυται καὶ ὡς τοιαύτη ἀπορριπτέα.

Α'.) Διότι ὅταν οὗτοι παραδεχόμενοι τὴν Θείαν Γραφὴν ἀπορρίπτωσι τὴν Ἱερὰν παράδοσιν καὶ ἐννοῶσι νὰ καταφέρωνται κατ' αὐτῆς πάσῃ δυνάμει, καὶ πράττωσι τοῦτο ἐναντίον ῥητῶν τῆς Θείας Γραφῆς χωρίον (Β'. Θεσ. β'. 15 — Α'. Κορ. ια', 2 — Ἰωάν. κα'. 25), ἡ διδασκαλία αὐτῶν δὲν εἶνε πλάνη; διότι πῶς ὄχι;

Β'.) Ἀλλὰ μήπως τὴν Ἱερὰν Γραφὴν παραδέχονται ὅλην; διότι ἀφῄρεσαν ἐκ ταύτης καὶ οὐδ' ἐν παραρτήματι ἠξίωσαν νὰ θέσωσι τὴν Σοφίαν Σολομῶντος, βιβλίον πνευματικώτατον, ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν Παροιμιῶν, τὴν Σοφίαν Σιράχ, ἐπίσης πνευματικώτατον βιβλίον καὶ ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Σοφίας Σολομῶντος, τὸν Τωβίτ, τὴν Ἰουδείθ, τὸ Α'. βιβλίον τοῦ Ἔσδρα, τὰ τέσσαρα βιβλία τῶν Μακκαβαίων, τὸν Βαρούχ, τὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Ἱερεμίου καὶ τὴν ἀ. Ὅρασιν τοῦ Δανιήλ. *(Ἀκολουθεῖ)*

Γεώργιος Σπ. Μακρῆς
Φ. Φ.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΗΡΟΥΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ

ΤΑΞΙΣ Α'.

Ἡ ἀληθὴς εὐσέβεια· πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη. Ὁ Ἰησοῦς σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Προσευχαί.

1. *Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε καὶ Θεὲ τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρμῶν.*
2. *Εὐχαριστοῦμέν σοι, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι ἐνέπλησας ἡμᾶς.*

Ἱστορία, ὁπτά, τροπάρια, κατήχησις, παραβολαί. Γεωγραφία τῆς ἁγίας γῆς. Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου ἐν μεταφράσει.

1. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ.— «Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου, μὴ δειλιάσῃς, μηδὲ φοβηθῇς, ὅτι μετὰ σοῦ Κύριος ὁ Θεός σου εἰς πάντα, οὗ ἐὰν πορεύῃ» (Ἰησ. Ναυῆ 1, 9).
2. Οἱ Κριταί.
α') Γεδεών.— «Ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ Κύριον ἢ πεποιθέναι ἐπ' ἄνθρωπον» (Ψαλμ. 118, 8).
β'.) Σαμψών. — «Ἰσχὺ σοφία ὑπὲρ δύναμιν» (Ἐκκλ. 9, 16).
β'.) Ἠλὶ καὶ Σαμουήλ.— «Οἱ πατέρες ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἔφεσ. 6, 4.).
3. Σαούλ.— «Ὁ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει» (Γαλάτ. 6, 7).
4. Σαοὺλ καὶ Δαβίδ.— «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν» (Ματθ. 5, 44.)— «Ἐὰν γὰρ καὶ πορευθῶ ἐν μέσῳ σκιᾶς θανάτου, οὐ φοβηθήσομαι κακά, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ» (Ψαλμ. 22, 4).
5. Ὁ Δαβὶδ βασιλεύς.— «Ταπεινώθητε ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑψώσῃ ὑμᾶς ἐν καιρῷ» (Α'. Πέτρ. 5, 6).— «Μὴ αἰσχυνθῆς ὁμολογῆσαι τὰς ἁμαρτίας σου» (Σιράχ. 4, 3).
6. Σολομών.— «Τοὺς ἀγαπῶντας σοφίαν ἀγαπᾷ ὁ

Θεός » (*Σιρὰχ* 4, 11).— « *Κύριε, ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου*» (*Ψαλμ.* 25, 8).

7. *Ἡ διαίρεσις τοῦ βασιλείου.*— « *Ὀργὴ ἀπόλλυσι καὶ φρενίμους . . . λόγος δὲ λοιδορὸς ἐγείρει ὀργάς*» (*Παροιμ.* 15, 1).

8. *Ἡ Ἀποκαλυπτὴ τοῦ Χριστοῦ.*— «*Ὁ πιστεύσας σωθήσεται* » (*Μάρκ.* 16, 16).— « *Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν· φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ* » (*Λουκ.* 2, 29) — *Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Λουκᾶ* 2, 22—40.

9. *Ἰωάννης ὁ βαπτιστής.*— « *Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν* » (*Ματθ.* 3 2).— « *Ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας* » (*Ματθ.* 3, 8).— *Ἀνάγνωσις Εὐαγ. Ματθαίου* 3, 1—12.

10. *Ἡ βάπτισις τοῦ Κυρίου.*— «*Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται* » (*Μάρκ.* 16, 16).— *Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε . . .* (*ἀπολυτίκιον*). — *Τὸ ΙΓ΄. ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως.*— *Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ.* 3. 13—17.

11. *Ὁ Θάνατος τοῦ Ἰωάννου.* — « *Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων βλέψαι* » (*Ματθ.* 10, 28). « *Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν* » (*Ματθ.* 5. 15).— *Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ.* 14, 1—12.

12. *Οἱ πειρασμοὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ.*— «*Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔμπεσητε εἰς πειρασμόν* » (*Ματθ.* 26, 41).— *Ἀνάγνωσις Εὐαγ. Ματθαίου* 4. 1—12.

13. *Ἡ ἐκ τοῦ ναοῦ ἐκδίωξις τῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων.* — « *Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς* » (*Ἠσαΐας* 56, 7).— « *Μὴ νομίζετε παρεμβαλεῖν τὴν εἰρήνην* » (*Α΄. Τιμόθ.* 6, 5).— *Ἀνάγνωσις Εὐαγ. Ἰωάν.* 2, 13—17.

14. *Ὁ μυστικὸς δεῖπνος—Γεθσημανῆ— Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Καϊάφα— Ἡ ἄρνησις τοῦ Πέτρου — Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Ἡρώδου — Ἀνάγνωσις Εὐαγ. Ματθ.* 26.

15. *Ἡ πεντηκοστή.*— *Εὐλογητὸς εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν . . .* (*ἀπολυτίκιον*).— *Τὸ ΙΘ΄ ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως.*— *Ἀνάγνωσις Πράξ. τῶν Ἀποστόλων* 2. 1—8.

16. *Παραβολαί.*

α) *Τὰ ἀπολωλὸς πρόβατον*—*Ἡ ἀπολεσθεῖσα δραχμή.*—

« *Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ* » (*Α΄ Ἰωάν.* 4. 16). — *Ἀνάγνωσις Εὐαγγελ. Λουκᾶ* 15, 1 10.

β΄) *Ὁ ἄσωτος υἱός.*— « *Μετανοεῖτε· ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας* » (*Ματθ.* 3, 2 καὶ 8).— *Ἀνάγνωσις Εὐαγ. Λουκᾶ* 15, 11— 32.

γ΄) *Τὸ μέγα δεῖπνον* — « *Ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής* » (*Λουκ.* 14, 27).— *Ἀνάγνωσις Εὐαγ. Λουκᾶ* 14, 16—25.

δ΄) *Ὁ ἀβροδίαιτος πλούσιος καὶ ὁ πτωχὸς Λάζαρος.* — « *Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται*». — « *Δανείζει Θεῷ ὁ ἐλεῶν πτωχόν* » (*Παροιμ.* 19, 17).— *Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Λουκᾶ* 16, 19-31.

ε) *Τὰ ζιζάνια ἐν τῷ ἀγρῷ* — « *Οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν* » (*Ματθ.* 13, 43).— « *Ὁ Θεὸς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ* » (*Ῥωμ.* 3, 6). — *Ἀνάγνωσις Εὐαγ. Ματθ.* 13, 24-31. 36-43.

ς΄) *Ὁ κόκκος τοῦ συνάπεως.* — *Ἡ ξύμη.* — *Πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται* » (*Ῥωμ.* 10, 14).— *Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ.* 13, 31-36

Γεωγραφία τῆς ἁγίας γῆς.— *Λεπτομερέστερά τινα περὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ πόλεων τῆς Παλαιστίνης καὶ τῶν ὁμόρων χωρῶν αὐτῆς Ἀραβίας, Αἰγύπτου καὶ Μεσοποταμίας· αἱ φυσικαὶ ἰδιότητες τῆς Παλαιστίνης, ἀξιοσημείωτά τινα περὶ τῶν κατοίκων καὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς.*

ΟΙ Κ. Κ. ΤΥΠΑΛΔΟΣ, ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ, ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΖΑΝΕΣ

ΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ὁμιλῶν ἐν τῇ βουλῇ ὁ κ. Γ. Τυπάλδος Κοζάκης ὠνόμασε τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας.

Διακόπτων αὐτὸν ὁ κ. Καραπάνος εἶπε·

Δὲν εἶνε ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ κ. Τυπάλδος προσέθηκε· Τῆς Ἑλληνικῆς . . .

Ὁ κ. Καραπάνος ἀντεῖπε· Μήτε.

Ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος προσέθηκεν· — Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος.

Ὁ δὲ κ. Τζάνες ἐπεῖπεν· Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Τίς ἔχει τὸ δίκαιον ἐν μέσῳ τῆς τόσης αὐτῆς ἀντιλογίας τῶν κυρίων βουλευτῶν; — Πάντες καὶ οὐδείς.

Λίαν ὀξύμωρον τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου θέλει φανῇ ἴσως εἴς τινας· καὶ ὅμως εἶνε λίαν ἀληθές.

Ἔχει δίκαιον ὁ κ. Τζάνες, ὅταν λέγῃ ὅτι ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός· διότι αὐτὸς πράγματι εἶνε τῆς Ἐκκλησίας κόσης ὁ πρῶτος ἱδρυτής· αὐτὸς εἶνε τὸ πρῶτον αὐτῆς θεμέλιον, παρὰ τὸ ὁποῖον ἄλλο οὐδεὶς δύναται θεῖναι· αὐτὸς εἶνε ἡ κεφαλή, ὑπὲρ τὴν ὁποίαν καὶ παρὰ τὴν ὁποίαν οὐδεὶς δύναται νὰ ὑψωθῇ. Ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον λοιπὸν ἔννοιαν ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος, οὐδεὶς εἶνε ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, καθόλου καὶ αὐτῆς νοουμένης, πλὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καθόλου δὲ ἐκκλησίαν δύναταί τις νὰ νοήσῃ τὸ σύνολον πασῶν τῶν ψυχῶν ὅσαι ἐπίστευσαν, πιστεύουσι καὶ πιστεύσουσιν ἐν παντὶ χρόνῳ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ὅσαι ἔπραξαν, πράττουσι καὶ πράξουσι συμφώνως πρὸς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. Τοῦ συνόλου τούτου τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι τῶν ἐν οὐρανῷ τετελειωμένων πνευμάτων, τῶν ἐπὶ γῆς στρατευομένων πιστῶν καὶ πάντων τῶν μελλόντων νὰ στρατευθῶσι καὶ τελειωθῶσι, τῆς ὑπὸ τοιαύτην ἀπόλυτον ἔννοιαν νοουμένης Ἐκκλησίας ἀπόλυτος ἀρχηγὸς εἷς καὶ μόνος εἶνε, ὁ Ἰησοῦς Χριστός· ὥστε κατὰ τοῦτο ἔχει δίκαιον ὁ κ. Τζάνες.

Ἔχει δίκαιον καὶ ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος, ὅταν λέγῃ ὅτι ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος· διότι, κατὰ τὸν κρατοῦντα σήμερον ἐν Ἑλλάδι καταστατικὸν νόμον, ἡ Ἱ. Σύνοδος ὀνομάζεται ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ τῆς Ἑλλάδος ἀρχή, καὶ εἶνε πράγματι τοιαύτη διοικητικῶς καὶ δικαστικῶς. Ὥστε ὄχι ὑπὸ ἀπόλυτον καὶ καθολικὴν ἔποψιν, ἀλλ' ὑπὸ ἔποψιν σχετικὴν καὶ περιωρισμένην, ὅσον ἀφορᾷ δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος μόνον διοικητικῶς καὶ δικαστικῶς, ἡ Ἱ. Σύνοδος δύναται νὰ κληθῇ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἔχει δίκαιον καὶ ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος.

Ἔχει δίκαιον καὶ ὁ κ. Τυπάλδος νὰ ὀνομάζῃ τὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑνὸς μέν, διότι πᾶς ἀρχιερεὺς εἶνε ὁ ἀνώτατος τῆς ἐπισκοπικῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας ἀρχηγός, ἀφ' ἑτέρου δέ, διότι ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν εἶνε πρόεδρος ἐν τῇ συνόδῳ, ἡ δὲ σύνοδος ἡ ἀνωτάτη ἐν τῇ κράτει ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή. ἐντεῦθεν δὲ ὁ ἀρχιερεὺς Ἀθηνῶν ἔχει τὴν ἀρχηγίαν μεταξὺ πάντων τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἑλλάδος, δυνάμενος διὰ τοῦτο καὶ ἀνώτατος ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας νὰ κληθῇ, ὄχι ὑπὸ καθολικὴν ἔποψιν, ἀλλὰ μόνον τοπικῶς, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, οὔτε ἀπολύτως, ἀλλὰ μόνον ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἄλλους τῆς Ἑλλάδος ἀρχιερεῖς, ἀπαρέγκλακτα καθὼς καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου καλεῖται ἀνώτατος τῆς δικαιοσύνης λειτουργός· ὥστε ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἔχει δίκαιον καὶ ὁ κ. Τυπάλδος.

Ὁμοίως καὶ ὁ κ. Καραπάνος, εἰπὼν ὅτι ὁ μητροπολίτης δὲν εἶνε ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας μήτε τῆς Ἑλληνικῆς, ἔχει δίκαιον καὶ αὐτός, καθὼς καὶ ὁ κ. Τζάνες, ὑπὸ ἀπόλυτον ἔννοιαν νοουμένου τοῦ ἀρχηγοῦ.

Κατὰ τοῦτο λοιπὸν ἔχουσι πάντες δίκαιον· ἀλλὰ κατὰ τί ἔχουσιν ἄδικον; Ἔχουσι καὶ ἄδικον, καθότι ἤγειραν ἀντιρρήσεις καὶ ἀντιλογίας ἐπὶ ἐννοιῶν φυσικώτατα συμβιβαζομένων, ἐπὶ τῶν ὁποίων μόνον ἐκ μονομεροῦς ἀντιλήψεως δύναται νὰ χωρήσῃ ἐναντιότης καὶ σύγκρουσις.

Ὑπὲρ δὲ τὰς προσωνυμίας καὶ τοὺς τίτλους τὸ οὐσιωδέστατον πάντων εἶνε τοῦτο, ὅτι ὁ ἔχων τὸ ὑψηλότατον τῶν ἀξιωμάτων, καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρχάς, μάλιστα δὲ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔχει τὴν μεγαλειτέραν εὐθύνην καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὀφείλει νὰ ἐργασθῇ μετὰ τῆς μεγίστης μετριοφροσύνης καὶ τοῦ ὑψίστου ζήλου ἔχων πάντοτε ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ ὑψίστη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀρχὴ εἶνε καὶ ἡ ἐργωδεστέρα τῶν διακονιῶν· διότι ὁ πρῶτος ἐν αὐτῇ ἐγένετο πάντων ἔσχατος καὶ εἶπεν ὅτι οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἡ τήρησις τῆς Κυριακῆς.

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης κυριακῆς ἐγένετο ἐν Ἀθήναις ἐν βῆμα πρὸς κατάπαυσιν τῶν βιοποριστικῶν ἔργων κατὰ τὴν ἁγίαν ταύτην ἡμέραν. Πλεῖστοι τῶν ἐμπόρων συνεφώνησαν ὑπογράφαντες κοινὸν ἔγγραφον νὰ μὴ ἀναίγωσι πλέον κατὰ τὰς κυριακὰς τὰ καταστήματα αὐτῶν. Χαιρετίζοντες τὸ μέτρον τοῦτο εὐχόμεθα νὰ κατασταθῇ γενικὸν καὶ διαρκὲς καὶ νὰ προσαγάγῃ εἰς τὴν τήρησιν τῆς κυριακῆς συμφώνως πρὸς τὸν εὐαγγελικὸν νόμον, καθ' ὃν οὐκ ἀρκεῖ μόνον νὰ κλείωνται τὰ καταστήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ καφενεῖα, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰνοπωλεῖα, ἀλλὰ καὶ τὰ θέατρα, οἱ δὲ πολῖται νὰ διέρχωνται τὴν ἡμέραν αὐτῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας, εἰς τὰ κυριακὰ σχολεῖα, εἰς τὰς οἰκογενείας των, εἰς περιπάτους πρὸς ἀναψυχήν, εἰς πλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν των καθηκόντων, εἰς μελέτην τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, εἰς ἀγαθοεργίαν.

Τὴν τήρησιν τῆς κυριακῆς περὶ πολλοῦ ποιοῦνται ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἐλβετίᾳ καὶ Ἀμερικῇ καὶ εἰς τὰ ἄλλα τῶν διαμαρτυρομένων ἔθνη. Ἐν Ἐλβετίᾳ ὑπάρχει ἑταιρία πρὸς τήρησιν τῆς κυριακῆς ἐκδίδουσα πρὸς τοῦτο καὶ ἴδιον περιοδικόν, ἐν ᾧ καταδείκνυνται τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τὰ ἐκ τῆς τηρήσεως τῆς κυριακῆς προερχόμενα καὶ ὑπὸ πνευματικὴν καὶ ὑπὸ ὑλικὴν ἔποψιν. Τῆς ἑταιρίας ταύτης ἐπίτιμα μέλη ἀνηγορεύθησαν ἐσχάτως ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἀντιπολιτεύσεως κ. Γλάδστων. Ἔχομεν ὑπ' ὄψει ἡμῶν τὰς ἐπιστολὰς αὐτῶν, δι' ὧν ἀποδεχόμενοι τὴν ἐκλογὴν των συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς τηρήσεως τῆς κυριακῆς. Καὶ τὸ ἐν Βερολίνῳ συγκληθὲν ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας διεθνὲς συνέδριον πρὸς σύσκεψιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν κοινωνιστῶν ἐνέκρινεν ὅτι πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἐργατῶν πρέπει καὶ πάντα τὰ ἐργοστάσια νὰ καταπαύσωσι τὰς ἐργασίας των καὶ ὅτι πρέπει νὰ ληφθῶσι νομοθετικὰ μέτρα πρὸς τήρησιν τῆς Κυριακῆς. Καλῶς ἔπραξαν οἱ ἐν Ἀθήναις ἐμποροϋπάλληλοι ἐνεργήσαντες ὅπως ἔχωσι καὶ αὐτοὶ μίαν ἡμέραν ἀναπαύσεως. Καὶ τὰ κτίνη αὐτὰ ἀναπαύονται, διατί ὄχι καὶ οἱ δυστυχεῖς ἐργάται; Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προσεχεῖ νέᾳ βουλῇ πρέπει νὰ καταβληθῇ ἐνέργεια, ὅπως ληφθῇ νομοθετικὸν πρὸς τήρησιν τῆς κυριακῆς μέτρον. Ἡ δὲ Ἐκκλησία καὶ πάντες οἱ ἀρμόδιοι πρέπει νὰ φροντίσωσιν ὥστε κατὰ τὴν κυριακὴν νὰ γίνηται τακτικὴ διδασκαλία καὶ εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ πρὸς ἠθικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν. Εὐχόμεθα τὸ πρῶτον πρὸς τήρησιν τῆς κυριακῆς βῆμα νὰ εἰσαγάγῃ τὸ ἔθνος ἡμῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀκριβοῦς χριστιανικῆς τηρήσεως τῆς κυριακῆς.

Ἑρμηνεία τῆς θείας λειτουργίας καὶ τῶν λοιπῶν μυστηρίων. *Ἡ πρότασις αὕτη κατηγορήθη ὑπό τινος ὡς παχυλὴ ἀμάθεια· κα-*

κῶς ὅμως· διότι ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ τὸ πᾶν εἶνε ἡ προσφορὰ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, καὶ πᾶσαι αἱ εὐχαὶ καὶ πᾶς ὕμνος περιστρέφεται περὶ τὸ μυστήριον τοῦτο, ὡς ἡ περιφέρεια τοῦ κύκλου περὶ τὸ κέντρον αὐτοῦ· οὕτω δὲ ἀδύνατον νὰ ἑρμηνεύσῃ τις τὴν θείαν λειτουργίαν, χωρὶς νὰ ποιήσηται λόγον καὶ περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς ἁγίας εὐχαριστίας καὶ νὰ ἑρμηνεύσῃ αὐτό· ἑπομένως δὲ μετὰ τὴν ἑρμηνείαν τῆς θείας λειτουργίας δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἀκολουθεῖ ἡ ἑρμηνεία καὶ τῶν λοιπῶν μυστηρίων, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ ἀμφιβάλῃ.

— *Ἡ ἱερωσύνη ἱερὸν ἐπάγγελμα.* Τὴν φράσιν ταύτην ἐθεώρησέ τις ἐξεντελιστικὴν τῆς ἱερωσύνης, ὑποβιβαζομένης ἐπὶ ἀξιώματος εἰς ἁπλοῦν ἐπάγγελμα. Δὲν ἔχει ὅμως δίκαιον. Ἡ λέξις ἐπάγγελμα σημαίνει κυρίως ἐπαγγελίαν, ὑπόσχεσιν, καὶ ἐν τῇ σημασίᾳ ταύτῃ ἀπαντᾷ ἐν τῷ Ἰακωβίῳ (Πέτρου Β. 1, 4 καὶ 4, 13). Ἐντεῦθεν ἐπάγγελμα ἐκλήθη καὶ τὸ ἔργον, ὅπερ ἐπαγγέλλεταί τις ὅτι ἐργάζεται. Τί ἐπαγγέλλεται ὁ ἱερεύς; Ὅτι εἶναι λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου, ὅτι, προσφέρων τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, ἐξιλεοῖ τὸν παρωργισμένον διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ ἀνώτατον κριτήν, ὅτι παρέχει τὴν γνῶσιν τῆς σωτηρίας εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας καὶ πλανωμένους, ὅτι διὰ τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ τοῦ παραδείγματος ἀλίζει, ὡς ἁλὶ ἠθικὸν ἅλας τὴν τεινουσαν εἰς ἠθικὴν ἅλλων κοινωνίαν. Λόγια εἶναι αἱ ὑψηλαὶ ἐπαγγελίαι τοῦ ἱερέως, καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, ἥτις εἶναι καὶ ἡ κυρία τῆς λέξεως σημασία, ἡ ἱερωσύνη δύναται νὰ κληθῇ ἐπάγγελμα ἱερόν, χωρὶς διόλου νὰ ἐξεντελισθῇ. Εἰς τὴν συνήθη τῆς σημερινὴν ἔννοιαν ἡ λέξις ἐπάγγελμα σημαίνει χειρωναξίαν, ἔργον βιοποριστοῦ, ἀλλ' οὐδεμία χειρωναξία λέγεται ἱερὸν ἐπάγγελμα. Ὥστε ἡ προσωνυμία αὕτη, ἐπειδὴ καὶ γραφικὴ εἶνε καὶ ὑψηλὴν ἔννοιαν ἔχει καὶ μετὰ προσδιορισμοῦ ἱεροῦ ἐκφέρεται, οὐδαμῶς ἐξεντελίζει τὴν ἱερωσύνην, τὴν ὁποίαν ἀδικῶς δύναταί τις νὰ καλῇ ἱερὸν ἐπάγγελμα. Πότε ἐξεντελίζει τις τὴν ἱερωσύνην; Ὅταν παρέχῃ τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἰς ἀναξίους, ὅταν φέρῃ, ἀνάξιος αὐτὸς ὤν, τὸ ἱερὸν τοῦτο ἀξίωμα, καὶ ὅταν προσκηλακίζῃ παρὰ τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ δίκαιον τοὺς ἔχοντας τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἀξίωμα.

— Ἐν τῇ «Νέᾳ Ἡμέρᾳ» Τεργέστης ὁ κ. Ι. Σκαλτσούνης ἐδημοσίευσεν ἐν δυσὶ φύλλοις 808 καὶ 809 περισπουδαστον ἄρθρον περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων. Εἰς τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὡς γνωστόν, ὀφείλεται ἡ σύνταξις τῆς νομοθεσίας πρὸς ὀργάνωσιν τῶν δημοσίων τῆς Κρήτης ἀρχῶν. Τὴν χάριν τοῦ σπουδαίου τούτου ἔργου μετάβασίν του εἰς Κρήτην καὶ τοὺς λόγους δι' ὧν ἐπέκρουσε τὰ παρουσιαζόμενα προσκόμματα εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του καὶ τὰς περὶ Κρητῶν καὶ Κρήτης ἐντυπώσεις του ἐκτίθησιν ὁ κ. Σκαλτσούνης μετὰ πολλῆς χάριτος εἰς τὸ εἰρημένον ἄρθρον του.

— Ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι δημοσιεύεται βιβλιοκρισία περὶ τῆς Διατάξεως τῆς τοῦ Πατριαρχικοῦ Λειτουργίας τῆς διανεμηθείσης ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῆς «Ἀναπλάσεως». Κατὰ ταύτην ἡ διάταξις τῆς πατριαρχικῆς λειτουργίας εἶνε γνωστὴ ἀπὸ δύο καὶ ἐπίκεινα αἰώνων καὶ ἐκδεδομένη μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν εἰς ὀγκώδη μέγαν τόμον δίς ἐν Παρισίοις τῷ 1643 καὶ τῷ 1676.

— Ἀναδιοργανοῦται ἡ Πατριαρχικὴ βιβλιοθήκη Κων/πόλεως ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τετραμελοῦς ἐπιτροπῆς προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γερμανοῦ. Ὁ ἔχων νὰ ποιήσηται δωρεὰν τινα δημοσιευμάτων οἱουδήποτε ἢ χειρογράφων παρακαλεῖται νὰ πέμψῃ ταῦτα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

— Ἡ «Ἀναπλάσις» ἐκφωνεῖται ὅτι ἡ περὶ τοῦ διαγωνισμοῦ τοῦ μητροπολίτου Πετρουπόλεως Γρηγορίου τίθεται τὴν ἀληθῆ καὶ ὅτι ὁ ἡμέτερος ἀρχιμανδρίτης κ. Ν. Παγάδας καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Ἀ. Τρύβας δύνανται νὰ ἀποβῶσιν περὶ τούτου. Ἐν ἀναφόρᾳ εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ὁμοιαίας ἱερᾶς Συνόδου καὶ εἰς τὸ φύλλον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀγγελιαφόρου τῆς 26 Δεκεμβρίου 1887 Ἡ.... ἀκολουθοῦν καὶ ἡμεῖς τὸν ἐν Πετρουπόλει ἡμέτερον ἀρχιμανδρίτην τὰ ἀνεγράψῃ εἰς τὰς ἡμετέρας στήλας χάριν τῆς ἀληθείας. Παρακαλοῦμεν δὲ καὶ τὴν «Ἀναπλάσιν» τὰ παρεθέσῃ ἐν πάσῃ ἐν αὐτῇ τὴν χωρὶς τὸν εὐαγγελίου, ὅ' ὡς πιστεύεται ἐστὶν de jure divino τοῦ διδομένη τῷ Πάπᾳ ἡ ἐξουσία ἐφ' ἁπάσης τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ὡς ἀποτείνεται.

— Διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου κατοῦ πρωΐθεν ἐπιβ. κατὰ τὴς δωρεὰν εἰς τὸν Ἱερὸν Σύνδεσμον ἀρ. 2000.

* * *

Ὁ λαμβάνων τὸ φύλλον παρακαλεῖται νὰ προκαταβάλῃ τακτικῶς τὴν συνδρομήν του.

ΔΩΡΕΑΙ

ΕΙΣ ΤΟ ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΟΥ "ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,,

Ὁ ἱερατικὸς προϊστάμενος τῆς Ἀλλ. κοινότητος ἐν Βατούμ κ. Δημήτριος Τσικιρίδης ἔπεμψεν εἰς τὸ ἄνω ταμεῖον φρ. χρ. 50.

Ἐπιμελείᾳ τοῦ ἀρχιπαπαδάκου Μαντινείας κ. Θεοκλήτου συνελέγησαν διὰ τὸ αὐτὸ ταμεῖον δρ. 62.

Οἱ κκ. συνδρομηταὶ Σμύρνης παρακαλοῦνται νὰ καταβάλωσι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν εἰς τὸν αὐτόθι ἀντεπόκριτήν ἡμῶν κ. Ι. Κατρᾶν καὶ Σον ἐπὶ ἀποδείξει ὑπογραμμένῃ ὑπὸ τοῦ κ. ταμίου τοῦ Συλλόγου. Εἰς τὸν κ. Κατρᾶν παρακαλεῖται νὰ καταβάλῃ τὰς συνδρομὰς, ἃς ἔχει εἰσπράξει, καὶ ὁ κ. Λ. Στυλιανόπουλος.

Τύποις Α. Καλλιφάκη καὶ Ν. Τριανταφύλλου
— Κάτωθι τοῦ Δημαρχείου. —